

ЦНГИ ХГУ "НУА"

2*4367

65
Б48

Харківський гуманітарний університет
«Народна українська академія»
Факультет «Бізнес-управління»
Кафедра економіки та права

**Кваліфікаційна робота
магістра**

на тему **«ЕКОНОМІЧНЕ ОБГРУНТУВАННЯ ЗАХОДІВ ЩОДО
ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА
(НА ПРИКЛАДІ ТОВ «САН ОЙЛ»)»**

Р4367

Виконала студентка 2 курсу, групи БУ-61
другого (магістерського) рівня освіти
спеціальності 051 – Економіка
освітньої програми – «Економіко-правове
забезпечення бізнесу»

Бердикова Марина Олегівна

Керівник: канд. екон. наук., доц.

Цибульська Е. І.

Рецензент: докт. екон. наук, проф.

Матросова Л. М.

Харків – 2022

Харківський гуманітарний університет «Народна українська академія»
Факультет «Бізнес-управління»
Кафедра економіки та права
Рівень освіти другий (магістерський)
Спеціальність 051 Економіка
Освітня програма «Економіко-правове забезпечення бізнесу»

ЗАТВЕРДЖУЮ

завідувач кафедри
економіки та права
Рубан Л. О.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Бердикувій Марині Олегівні

(фамилія, ім'я, отчество)

1. Тема роботи «Економічне обґрунтування заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства (на прикладі ТОВ «Сан Ойл»)»

керівник роботи канд. екон. наук, доц. Цибульська Е. І.

(фамилія, ім'я, отчество, научна ступень, ученое звання)

затверджена Протоколом № 9 від 27.04.2020 засідання Ради Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія»

2. Термін подачі студентом роботи 24 січня 2022 р.

3. Вихідні дані до роботи праці зарубіжних та вітчизняних вчених, законодавчі акти, статистичні дані та фінансова звітність, інша комерційна інформація.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

1. Теоретичні основи оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

2. Аналіз стратегічного стану та інвестиційної привабливості підприємства.

3. Розробка методичних рекомендацій щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових графіків)

Концептуальні підходи щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

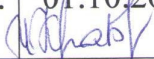
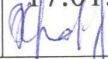
Показники оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Оцінка стратегічної інвестиційної привабливості підприємства.

Аналіз основних фінансово-економічних показників роботи підприємства.

Заходи щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства.
Оцінка економічної ефективності розроблених заходів.

6. Консультант розділу роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Підрозділ 1.3 (правовий)	Кравчина І. Б., ст. викл. каф. економіки та права ХГУ «НУА»	01.10.2020 	17.01.2022

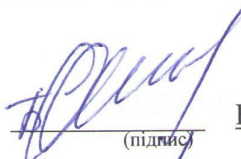
7. Дата видачі завдання 01.10.2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

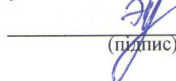
№ п/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретичний розділ (перший)	11.05 – 30.06. 2021	
2	Аналітичний розділ (другий)	01.09 – 30.09. 2021	
3	Розрахунковий розділ (третій)	01.10 – 31.10. 2021	
4	Вступ	02.11 – 21.11. 2021	
5	Висновки	22.11 – 19.12. 2021	
6	Список літератури	21.12 – 28.12. 2021	
7	Додатки	11.01 – 16.01. 2022	
8	Роздатковий матеріал	18.01 – 22.01. 2022	
9	Презентація	23.01 – 27.01. 2022	
10	Доповідь	28.01 – 31.01. 2022	

Студент

Керівник роботи

 (підпис)

Бердикова М. О.
 (прізвище та ініціали)

 (підпис)

Цибульська Е. І.
 (прізвище та ініціали)

ВСТУП

У сучасній системі ринкових відносин інвестиції є найважливішою економічною категорією та відіграють значну роль для простого та розширеного відтворення, структурних перетворень, максимізації прибутку та на цій основі вирішення багатьох соціальних проблем. Економіка, що постійно зростає, вимагає все більше і більше фінансових ресурсів на розвиток нових інвестиційних проектів. Для всіх підприємств, але особливо тих, що відносно благополучні і успішно вирішують проблему розвитку власного виробництва, дуже гострою залишається проблема дефіциту інвестиційних коштів. На думку багатьох українських та зарубіжних економістів, проблема нестачі ресурсів вирішується за допомогою позикового фінансування, яке, у свою чергу, є найбільш привабливим, найменш витратним та надійним способом залучення інвестицій. Грамотна інвестиційна політика суб'єкта господарювання дозволяє залучати додаткові інвестиції, ефективно їх використовувати і зміцнювати своє фінансове становище. Стратегічна значимість залучення додаткових фінансових ресурсів для забезпечення поточної діяльності та розвитку підприємств безперечна. Проте щоб забезпечити свою діяльність позиковими коштами підприємство має бути інвестиційно привабливим для інвестора.

Керівництво більшості організацій не усвідомлює значущість підвищення інвестиційної привабливості і не займається питаннями її аналізу та оцінки, вивченням факторів, що впливають на неї. Саме тому у науковій та спеціалізованій літературі проблема аналізу, оцінки та підвищення інвестиційної привабливості господарюючого суб'єкта є недостатньо розробленою. У зв'язку з цим тема дослідження, присвячена обґрунтуванню заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості, є актуальною.

Мета дослідження – вибір і обґрунтування заходів щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства, а також вдосконалення методичної бази її оцінки.

В роботі для досягнення мети поставлено такі завдання:

– дослідити теоретичні основи оцінки інвестиційної привабливості підприємства;

– розглянути проблеми правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні;

– проаналізувати стратегічний стану та інвестиційну привабливість підприємства;

– розробити методичні рекомендації щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Об’єкт дослідження – процес формування інвестиційної привабливості підприємства.

Предмет дослідження – система методів оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Теоретичною основою досліджень послужили праці зарубіжних вчених в області інвестиційного менеджменту, вивчення сутності та проблем оцінки інвестиційної привабливості компанії, зокрема Барнеса С.[26], Беренса В. [1], Бернштейна Л. [2], Бірмана Г. [3], Бригхема Ю. [4], Брю С.[14], Ван Хорна Д. [5], Вашовица М. [5], Грема Б. [6–7], Гринволда Б. [8], Долана Е. [9], Домодорана А. [10], Кемпбела Е. [11–12], Кругмана П. [13], Линдсей Д. [9], Мак. Конела [14], Марковиця М. [21], Милера М. [15], Моділ’яні Ф. [15], Монт’ер Дж.[16], Норскота Д. [17], Райана Б. [18], Самерса Л. [11–12], Уильяма Дж. [27], Уолша К. [19], Фабоцці Ф. [20–22], Фліна С. [14], Цвейга Дж. [6–7], Хавранека П. [1], Холта Р. [23–24], Шарпа В. [25–26], Шмидта С. [3].

Теоретичні та практичні аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємств різних галузей нашли своє виствітлення у працях вітчизняних економістів: Алексеєнка А. [28], Андраша О. [29], Антипенко Є. [30], Аранчій Д. [31], Бланка І. [32], Бочарова В. [33], Боюховецької Н. [34], Власюк Т. [35], [28], Гайдучького А. [36], Гвоздецької І. [43], Гончаренко С. [31], Гончарук А. [37], Горбунової Л. [63], Дядченко Л. [39], Загороднього А. [38], Задорожньої Я. [39], Заїки С. [40], Катан Л. [41], Кісіль М. [42], Коденської М. [42], Ковальчук С. [47], Короткової О. [44], Костюк Т. [45], Коюда В. [46], Коюда О. [46], Кузьміна [47], Кушнір Н. [48], Лайко Г. [49], Лепейко Т. [46], Мельник О.[50], Мойсеєнко І. [51], Момот Т. [52], Мужук Ю. [48], Нападовської І. [53], Носової О. [54], Орловсь-

кої М. [55], Партина Г. [38], Петкової Л. [56], Петухової О. [57], Пилитяк А. [58], Саблук П. [42], Синельникова В. [59], Синельникова М. [59], Сталінської Є. [60], Стойчевої А. [30], Товстенюк О. [47], Хасанової О. [34], Хорішко К. [41], Чорної Л. [61], Шумкіна С. [30], Юр'євої О. [62], Юрій С. [63], Яцик А. [37].

Інформаційною базою дослідження послужила фінансова звітність ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр .

Методи дослідження – логічний і економічний аналіз, узагальнення, систематизація, порівняння, графічний.

Наукова новизна дослідження – уточнено поняття інвестиційної привабливості підприємства як об'єкта інвестування з позицій перспективності його розвитку на глобальному ринку, прибутковості інвестицій та рівня інвестиційних ризиків інвестора; вдосконалено методичну базу оцінки інвестиційної привабливості підприємства шляхом обліку в інтегральному показнику його фінансового стану, ринкового оточення та якісних характеристик.

Практичне значення отриманих результатів – розроблена та апробована методика оцінки інвестиційної привабливості. Результати дослідження можуть бути використані в роботі вітчизняних підприємств харчової промисловості з метою підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Результати дослідження будуть впроваджені в практичну діяльність ТОВ «Сан Ойл» в 2022–2023 рр. (довідка про впровадження додається).

Особистий внесок магістра. Робота є самостійно виконаним науковим дослідженням з використанням вітчизняного та зарубіжного досвіду по темі оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

Результати дослідження апробовані на XIV конференції молодих вчених кафедри економіки та права «Управління як чинник економічної рівноваги», яка проводиться на базі Харківського гуманітарного університету «Народна українська академія» (08 грудня 2020 року) [64].

За результатами дослідження опубліковано наукову статтю у «Вчених записках» на тему: «Оцінка інвестиційної привабливості підприємства» (0,5 п.л. [67].

1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність інвестиційної привабливості підприємства та чинники, що на неї впливають

Розуміння логіки інвестиційних процесів залежить від адекватності практичних інвестиційних рішень, прийнятих на різних стадіях інвестиційного процесу. Одним з найважливіших і відповідальних етапів інвестиційного процесу є вибір об'єкта, в який будуть інвестуватися інвестиційні ресурси. Вибір об'єкта інвестування впливає насамперед на таку економічну категорію, як «інвестиційна привабливість» [33].

У економічній літературі досі не вироблено єдиний понятійний апарат щодо визначення змісту інвестиційної привабливості підприємства (ІПП). Це підтверджує хронологія зміни тлумачення суті поняття "інвестиційна привабливість підприємства" (табл. 1.1), з якої видно, що трансформація поглядів на цей термін йшла за принципом «від приватного до загального», а саме – від вузькопрофільних економічних (фінансових) уявлень [28, 30, 32, 45,49,70,73] до системних, що претендують на все більш повне охоплення факторів, що впливають на дану якість оцінюваної системи [16,29, 34, 36–38, 44–46, 49, 50, 66–68, 71,74].

Таблиця 1.1 – Розвиток уявлень про інвестиційну привабливість підприємства у навчальній та науковій літературі

Автор, джерело	Визначення
1	2
Алексєєнко Л.М. [28]	«Інвестиційна привабливість – економічна категорія, що характеризується ефективністю використання майна підприємства, його платоспроможністю, фінансовою стійкістю, здатністю підприємства до саморозвитку на основі підвищення прибутковості капіталу, технічного та економічного рівня виробництва тощо. якість та конкурентоспроможність продукції»

1	2
Андраш О.А. [29, с. 4]	«1) відносна концепція, яка відображає думку певної групи інвесторів щодо співвідношення рівня ризику, рівня рентабельності та вартості фінансових ресурсів у тій чи іншій державі, регіоні, галузі, підприємстві; 2) сукупність деяких об'єктивних особливостей, властивостей, засобів, можливостей економічної системи, що визначає потенційний платіжний попит на інвестиції; 3) показник, який характеризує можливість отримання максимального прибутку інвестора»
Антипенко Є., Шумікін С., Стойчева А. [30]	«Інвестиційна привабливість – сукупність фінансово-економічних показників підприємства»
Бабушкін В.А. [66]	«Інвестиційна привабливість – такий стан організації, при якому у потенційного власника капіталу (інвестора, кредитора, лізингодавця та ін.) виникає бажання піти на певний ризик та забезпечити приплив інвестицій у монетарній та (або) немонетарній формі»
Белих Л.П. [67]	«Інвестиційна привабливість підприємства – співвідношення рівня ризику і ставки прибутковості»
Бланк І. А. [32, с. 420]	«Інвестиційна привабливість – характеристики переваг та недоліків підприємства з використанням системи показників прибутковості, фінансової стабільності, платоспроможності, обороту капіталу та активів (якщо акції вперше), а також рівень рентабельності власного капіталу, книга вартість однієї акції тощо (якщо довгострокові акції торгуються на фондовому ринку)»
Бочаров В.В. [33, с. 61]	«Наявність економічного ефекту (доходу) від вкладення грошей у цінні папери (акції) при мінімальному рівні ризику»
Брюховецька Н.І. [34]	«збалансована система інтегрованих показників доцільності інвестування інвестора в інвестиційний об'єкт, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають інвестиційному процесу»
Валінурова Л. С., Казакова О. Б. [68]	«Інвестиційна привабливість економічної системи – це сукупність різних об'єктивних ознак, властивостей, коштів, можливостей системи, що зумовлюють потенційний платоспроможний попит на інвестиції. Інвестиційна привабливість включає інвестиційний потенціал, інвестиційний ризик і характеризується взаємодією цих категорій»

Продовження табл. 1.1

1	2
Гайдуцький А. П. [36, с. 83]	«Інвестиційна привабливість сукупність характеристик, що дозволяє потенційному інвестору оцінити, наскільки цей об'єкт інвестицій привабливіший, ніж інші»
Гончарук А.Г., Яцик А.А. [37]	«Сукупність показників, які всебічно характеризують діяльність підприємства та показують доцільність вкладення в нього тимчасово вільних коштів»
Задорожна Ю.Є., Дядченко Л.П. [39]	«Комплекс різних факторів, перелік та вага яких можуть змінюватися залежно від: цілей інвесторів; виробничо-технічні характеристики підприємства, в яке вкладаються кошти; економічний розвиток підприємства в минулому, в даний час, а також очікуваний майбутній економічний розвиток»
Загородній А. Г. [38, с. 392]	«Узагальнений опис переваг та недоліків інвестування в окремі об'єкти чи райони з точки зору інвестора»
Енциклопедія [69, с. 53]	«Інвестиційна привабливість – здатність підприємства залучати відповідні обсяги та відповідні якості інвестиційних ресурсів, здатність до простого та розширеного відтворення з метою забезпечення сталого розвитку виробництва в соціально орієнтованій ринковій економіці».
Катан Л. І., Хорішко К. С. [16, с. 23]	«Інвестиційна привабливість – сукупність характеристик фінансово-господарської та управлінської діяльності, перспективи розвитку та можливості залучення інвестиційних ресурсів підприємства».
Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. [46, с.166]	«Інвестиційна привабливість – стан організації, в якій потенційний власник капіталу (інвестор, кредитор, орендодавець тощо) має бажання взяти на себе певний ризик та забезпечити приплив інвестицій у грошовій та / або негрошовій формі
Короткова О.В. [44]	«Складна економічна концепція, що має системний характер, що виявляється у наборі правил та умов інвестування ресурсів у той чи інший об'єкт у визначений час»
Костюк Т. І. [45, с. 50]	«Інвестиційна привабливість – сукупність виробничо-фінансових кількісних та якісних умов та критеріїв, що характеризують їх потенційні можливості та економічні переваги порівняно з іншими об'єктами інвестування»
Крилова Е. І. [70]	«Інвестиційна привабливість – економічна категорія, що характеризується ефективністю використання майна підприємства, його платоспроможністю, стійкістю фінансового стану, здатністю підприємства до саморозвитку на базі підвищення прибутковості капіталу, техніко-економічного рівня виробництва, якості та конкурентоспроможності продукції»

Закінчення табл. 1.1

1	2
Лайко Г.П. [49, с. 42]	«Сукупність фінансово-економічних, соціальних, логістичних, технологічно-майнових, адміністративно-правових, партнерських, іміджевих брендів, товарних характеристик підприємства, які забезпечують його пріоритетне становище у конкуренції за інвестиційні ресурси»
Мельник О.Г. [50, с.246]	«Рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного акціонерного товариства, який оцінюється рівнем внутрішньо сформованої репутації»
Момот Т. В. [52, с. 121]	«Інвестиційна привабливість – система потенційних можливостей заробляти гроші з метою отримання економічної вигоди в майбутньому в результаті результатів попередньої економічної діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оціненої інвестором»
Орликовський М. О. [55]	«...інвестиційна привабливість підприємства є невід'ємною характеристикою окремих підприємств - об'єктів майбутніх інвестицій з точки зору перспективи розвитку, обсягів та перспектив реалізації продукції, ефективності використання активів тощо. ліквідність, статус платоспроможності та фінансова стійкість»
Русак Н.А., Русак В.А. [71]	«Інвестиційна привабливість підприємства – це сукупність показників його діяльності, що визначає для інвестора найбільш бажані значення інвестиційної поведінки»
Севрюгін Ю.В. [72]	«З позиції інвесторів, інвестиційна привабливість підприємства – це система кількісних та якісних факторів, що характеризує платоспроможний попит підприємства на інвестиції»
Щиборщ К.В. [73, с.331]	Поняття «інвестиційна привабливість підприємства» має різний сенс для кредитора (банку) та інвестора (акціонера). Якщо для банку інвестиційна привабливість підприємства визначається його платоспроможністю, то для акціонера – ефективністю господарської діяльності (прибутком на сукупні активи)
Яшева Г. [74]	«Інвестиційна привабливість – це незалежна економічна категорія, що характеризується ефективністю використання майна, здатністю до саморозвитку на основі підвищення прибутковості капіталу та техніко-економічного рівня виробництва»

Джерело: складено автором на основі [28–30, 32–34, 36–39, 44–45, 49–50, 52,55, 66–74]

Існуючі підходи щодо сутності «інвестиційної привабливості підприємства» можна об'єднати в чотири групи (рис. 1.1.)

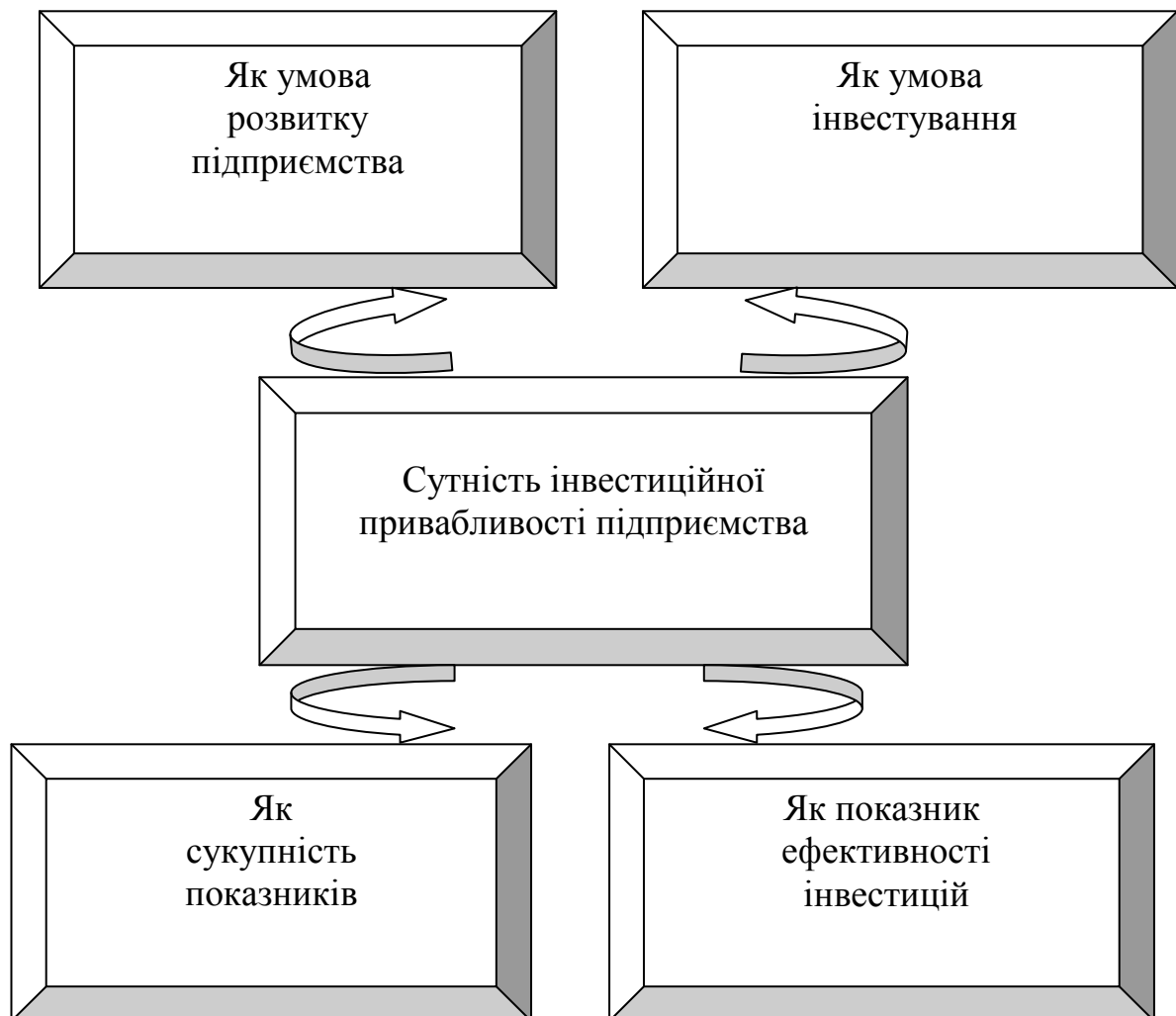

Рис. 1.1 – Систематизація підходів щодо сутності «інвестиційної привабливості підприємства»

Джерело: складено автором на основі [28–30, 32–34, 36–39, 44–45, 49–50, 52,55, 66–74]

Із рис. 1.1 видно, що інвестиційну привабливість в якості умови розвитку підприємства розглядають Бабушкін В. А. [66], Брюховецька Н. І. [34], Мочерний С. В. [69], Катан Л. І., Хорішко К. С. [16], Орликовський М. О. [55] Яшева Г. [74].

В якості умови інвестування на інвестиційну привабливість підприємства дивляться Андраш О.А. [29], Бєлих Л.П. [67], Задорожна Ю.Є., Дядченко Л.П. [39], Загородній А. Г. [38], Короткова О.В. [44].

Алексєєнко Л.М. [28], Антипенко Є., Шумікін С., Стойчева А. [30], Валінурова Л. С., Казакова О. Б. [68], Костюк Т. І. [45], Лайко Г.П. [49], Русак Н.А., Русак В.А. [71], Гончарук А.Г., Яцик А.А. [37] розглядають інвестиційну привабливість як сукупність показників.

Нарешті четверта група науковців, таких як Бланк І. А. [32], Бочаров В.В. [33], Гайдучський А. П. [36], Коюда В. О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. [46], Крилова Е. І. [70], Мельник О.Г. [50], Момот Т. В. [52], Севрюгін Ю.В. [72], Щиборщ К.В. [73] розглядають інвестиційну привабливість як показник ефективності інвестицій.

Проаналізувавши погляди науковців на сутність «інвестиційної привабливості» дамо наше визначення цього терміну, ґрунтуючись на таких міркуваннях.

Інвестиційна привабливість, з сенсу слова «привабливість», є поняттям суб'єктивним. Вона визначається суб'єктивним сприйняттям об'єкта інвестування потенційним інвестором. Процес інвестування можна розглядати як процес переходу інвестиційних ресурсів з одного середовища в інше. Вочевидь, що створення привабливих умов капіталовкладень впливають багато чинників, а саме: політична стабільність, невисокий рівень інфляції, екологічна безпека. Процес інвестування пов'язаний із ризиками. На рішення інвестора про вкладення ресурсів у інвестиційний проект впливають обставини макроекономічного, регіонального, галузевого характеру (рівень корумпованості державного апарату, рівень злочинності, наслідки соціально-економічних та політичних регіональних конфліктів, екологічна небезпека виробництва у галузі та ін.). Таким чином некомерційні інвестиційні ризики беруть участь у формуванні макро-економічної, регіональної та галузевої інвестиційної привабливості підприємства. Інвестиційні ризики визначаються властивостями внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта інвестування та визначають можливість граничного переходу інвестиційних ресурсів.

В зв'язку з тим, що підприємство працює у певній галузі, в певній країні або на світовому ринку, якщо воно експортує свою продукцію, то на його інвестиційну привабливість будуть впливати чинники не тільки його фінансово-економічного стану (внутрішні чинники), але й чинники, які діють в галузі (мезорівень), чинники макросередовища країни, де знаходиться підприємство (макрорівень), та чинники глобального масштабу (мегарівень). Таким чином, можна сказати, що на формування інвестиційної привабливості підприємства впливають чинники, які відносять до чотирьох рівнів: внутрішні (мікрорівень), галузеві або регіональні (мезорівень), чинники макросередовища країни (макрорівень) та чинники глобального масштабу (мегарівня).

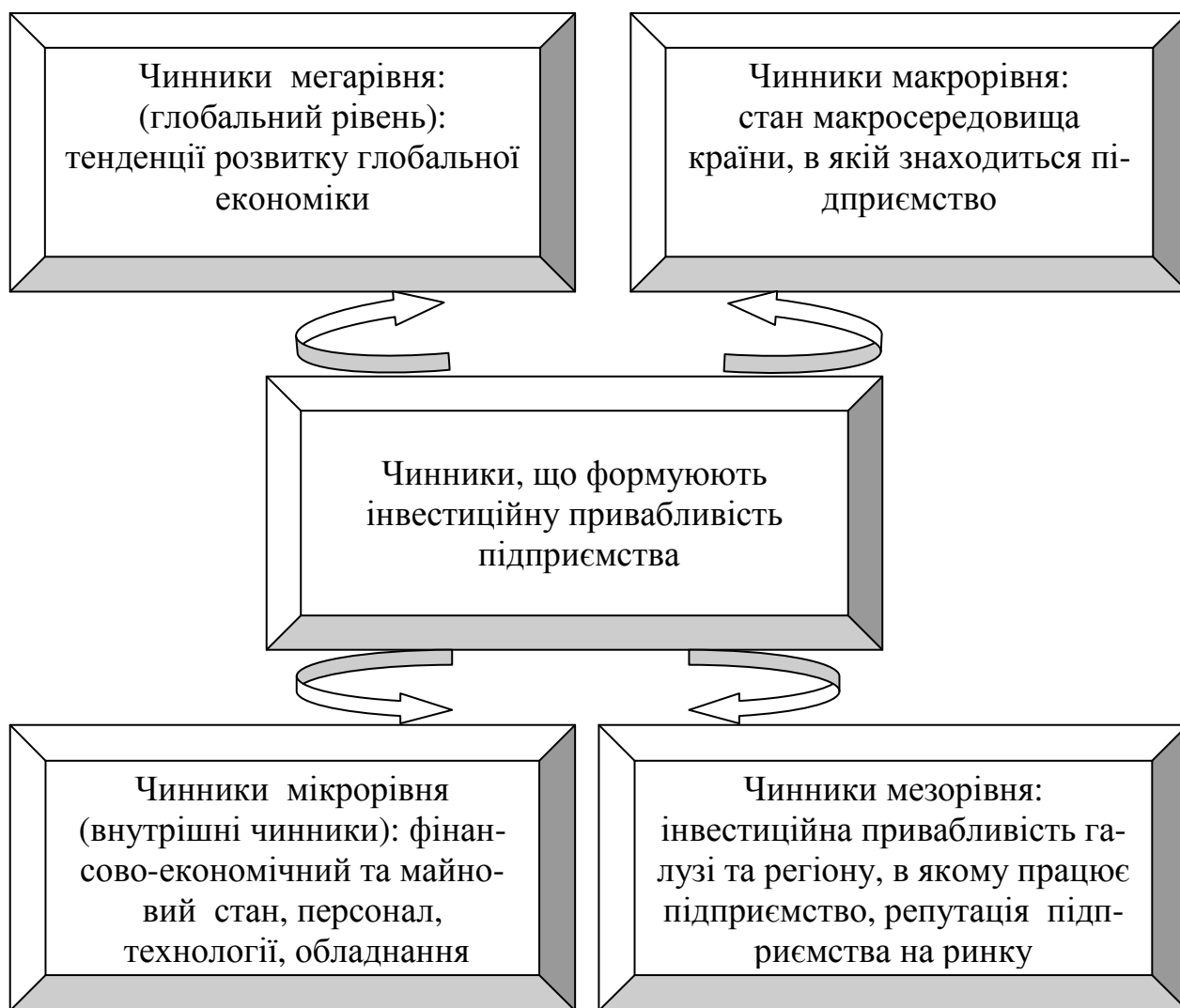

Рис. 1.2 – Класифікація чинників, що формують інвестиційну привабливість підприємства

Отже «інвестиційна привабливість підприємства» є багаторівневим поняттям, яке доцільно розглядати на чотирьох таксономічних рівнях, економічний, макроекономічний, мезоекономічний і мікрорівень.

На мегарівні інвестиційною привабливістю займаються міжнародні організації, такі як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд та великі світові рейтингові агентства. На макрорівні аналізом привабливості об'єктів, як правило, займаються спеціалізовані організації: рейтингові агентства, науково-дослідні інститути, консалтингові фірми, тому підприємствам при виборі географічного спрямування вкладення коштів доцільно скористатися інформацією про рівень інвестиційної привабливості певної країни.

Відповідно до аналізу літературних джерел [32, 33, 75–77], на мезорівні більшість авторів пропонує здійснювати оцінку інвестиційної привабливості підприємства в розрізі інвестиційної привабливості регіону та галузі, в якій працює підприємство. В цьому сенсі Бланк І. А. [32–33], Редін О. С. і Хрущ Н. А. [77] під інвестиційною привабливістю підприємства мають на увазі його інтегральну характеристику з точки зору перспективності розвитку в даному регіоні та галузі..

Розглядаючи підприємство на мікрорівні, можна відзначити, що кількість факторів, що діють на об'єкт та суб'єкт інвестиційної діяльності, збільшується, тобто чим на нижчому таксономічному рівні знаходиться суб'єкт господарювання, тим більша кількість факторів впливає на процеси його життєдіяльності. Так, на функціонування підприємства крім факторів мікрорівневого оточення та внутрішнього середовища, впливають мезо- та макро- та мегаекономічні фактори (наприклад пандемія , спричинена COVID-2019). Це збільшує ймовірність хаотичної поведінки суб'єктів, посилює прояви детермінованої хаотичності у їхній життєдіяльності та досить сильно впливає на їх інвестиційну привабливість.

У зв'язку з вищесказаним, на нашу думку, ІПП представляє собою інтегральну характеристику об'єкта інвестування з позицій перспективності його розвитку на глобальному ринку, прибутковості інвестицій та рівня інвестиційних ризиків інвестора.

1.2. Концептуальні та методичні підходи щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства

У науковій літературі виділяють кілька методичних підходів для оцінки ІПП (рис.1.3): ринковий, фінансовий, інтегральний, вартісний, комплексний, підхід обліку ризиків придбання.

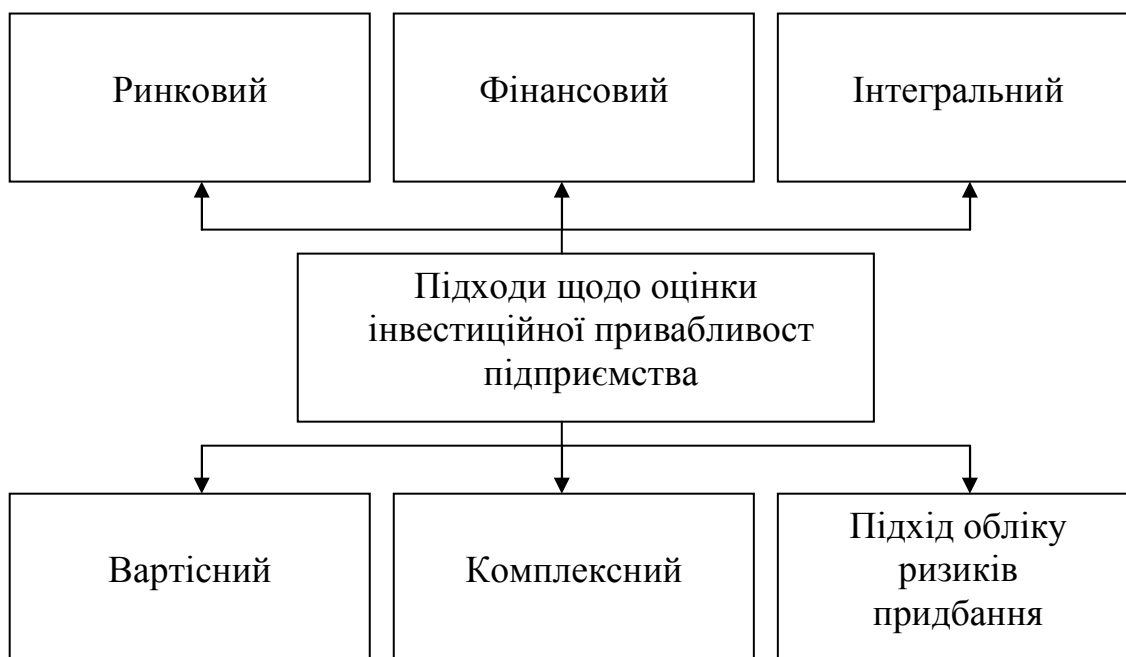

Рис. 1.3 – Підходи щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства [66]

В українській практиці оцінки ІПП для різних цілей використовуються вартісний, фінансово-майновий та інтегральний підходи [43]. Ринковий підхід внаслідок малого ступеня акціонування української економіки використовується при оцінці поки що слабо, оскільки частка акціонерного капіталу в Україні незначна. Підхід, заснований на основі оцінки ризиків, починає набувати вагомого значення через високий рівень нестабільності середовища, в якому функціонують українські підприємства.

Найчастіше в Україні для оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання використовується є інтегральний метод, запропонований у методиці, офіційно затвердженій та рекомендованій до застосування у процесі приватизації [78]. Він

дозволяє об'єднати у єдину систему всі ознаки, які раніше розглядалися окремо. У рамках методики інтегральної оцінки ІПП виділяють шість груп показників: майнового стану, фінансової стійкості, ліквідності активів, прибутковості, ділової та ринкової активності об'єкта інвестування (рис.1.4)

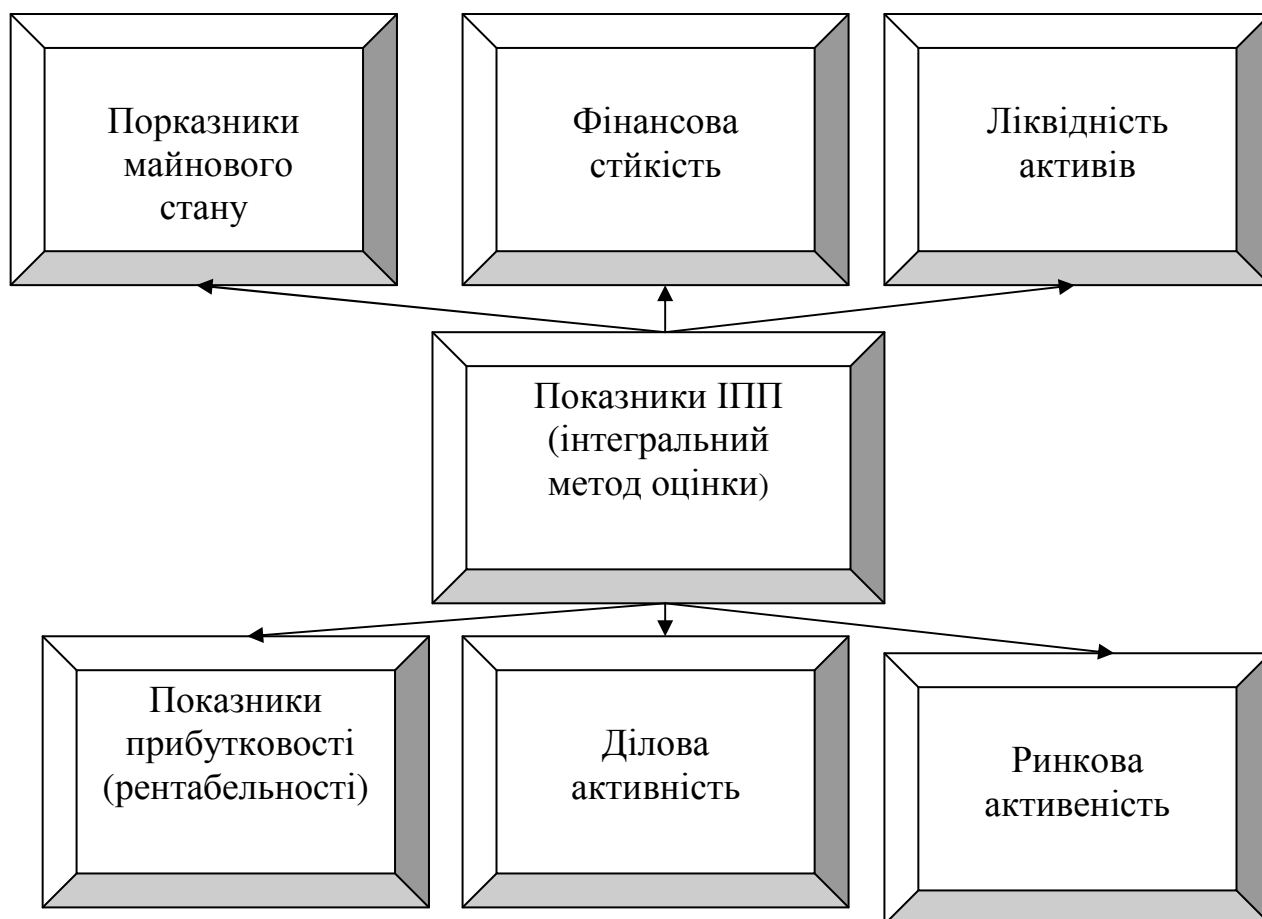

Рис.1.4 – Показники ІПП, які застосовуються в інтегральному методі оцінки

Джерело: складено автором на основі [78]

До показників оцінки майнового стану належать такі показники:

– сума господарських засобів, що є у розпорядженні підприємства. Цей показник дає узагальнену вартісну оцінку активів, що знаходяться на балансі підприємства. Зростання цього показника свідчить про нарощування майнового потенціалу підприємства;

– частка активної частини основних засобів. Згідно з нормативними документами, під цим розуміють машини, обладнання, транспортні засоби. Зростання цього показника у динаміці зазвичай розцінюється як сприятлива тенденція;

– коефіцієнт зносу характеризує частку вартості основних засобів, що залишилася до списання на витрати в наступних періодах;

– коефіцієнт оновлення показує, яку частину від наявних на кінець звітного періоду основних засобів становлять нові основні засоби;

– коефіцієнт вибуття показує, яка частина основних засобів, якими володіло підприємство на початку звітного періоду, вибула через старіння та з інших причин [79, с. 124–127].

Друга група показників ІПП – показники прибутковості (рентабельності). Рентабельність – це показник, що характеризує економічну ефективність. Економічна ефективність – відносний показник, що порівнює отриманий ефект із витратами або ресурсами, використаними для досягнення цього ефекту. Існує багато коефіцієнтів рентабельності, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Від цього насамперед залежить вибір оцінного показника (прибутку), що використовується у розрахунках [80, с. 182]: рентабельність активів, власного капіталу, чиста та валова рентабельність виробництва, чиста та валова рентабельність продажів.

До оцінки коефіцієнтів ліквідності у зарубіжній та вітчизняній практиці фінансового аналізу існують кілька різних підходів. Західні фахівці для аналізу ліквідності використовують два коефіцієнти: коефіцієнт поточної ліквідності та коефіцієнт термінової ліквідності. У вітчизняній практиці фінансового аналізу ліквідність балансу зазвичай характеризується трьома показниками: коефіцієнтом загальної ліквідності, коефіцієнтом термінової (проміжної) ліквідності та коефіцієнтом абсолютної ліквідності [81с. 68].

Розглянемо показники ділової активності підприємства. По суті ділова активність означає весь спектр зусиль, вкладених у просування фірми на ринках продукції, праці, капіталу. Для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства, зазвичай, використовують різні показники оборотності [80]: оборотність активів, дебі-

торської заборгованості, запасів товарно-матеріальних цінностей, кредиторської заборгованості, фондівіддачу. Показники оборотності мають значення для оцінки інвестиційної привабливості підприємства, оскільки швидкість обороту коштів безпосередньо впливає на його платоспроможність .

Показники ринкової активності підприємства розраховуються для акціонерних товариств, акції яких торгуються на фондовій біржі. До показників ринкової активності відносяться : прибуток на одну акцію, співвідношення ринкової та номінальної ціни однієї акції підприємства, доходність однієї акції, коефіцієнт виплати дивідендів [82, с. 79].

До показників , що характеризують шосту групу ППП відносяться показники фінансової стійкості. Дані показники можна розділити на такі два блоки, як:

а) коефіцієнти капіталізації, що характеризують фінансове становище підприємства з позицій структури джерел коштів: коефіцієнт фінансової автономії, фінансової залежності, фінансового ризику, маневреності власного капіталу;

б) коефіцієнти покриття, що характеризують фінансову стійкість із позицій витрат, пов'язаних з обслуговуванням зовнішніх джерел залучених коштів : коефіцієнт структури покриття довгострокових вкладень,, структури довгострокових джерел фінансування [81, с. 33–39].

Фінансовий підхід щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства є традиційним і ґрунтується на аналізі фінансового стану підприємства за допомогою сукупності певних груп коефіцієнтів [81; 82, с. 62; 83, с. 56–71]. Основу оцінки інвестиційної привабливості становить зовнішній фінансовий аналіз, що базується на ретроспективних методах аналізу. До складу фінансового аналізу зовнішнім користувачем входять такі розділи [80, с. 57]:

- показники, що характеризують структуру майна та джерел його формування;
- ступінь ліквідності та платоспроможності підприємства;
- фінансова стійкість компанії;
- рівень ділової активності;
- структура доходів і витрат, фінансовий результат діяльності;
- рентабельність звичайних видів діяльності і т.д.

Вищезазначені розділи аналізу, насамперед, дають змогу побачити зміни у фінансовому становищі чи результатах виробничої діяльності та допомагають визначити тенденції та структуру таких змін, що, у свою чергу, може вказати на загрози та можливості, які притаманні аналізованому підприємству.

Враховуючи той факт, що основу інформаційної бази аналізу інвестиційної привабливості компанії з фінансового підходу складають дані бухгалтерської фінансової звітності, слід виділити групу методів аналізу фінансової звітності:

- горизонтальний аналіз. Порівняння показників звітності із показниками попередніх періодів. Поширеним є порівняння статей звітності та вивчення їх різких змін; аналіз зміни статей звітності порівняно з коливаннями інших статей;

- вертикальний аналіз. Визначення частки окремих статей звітності в підсумковому показнику і порівняння результату з даними попередніх періодів;

- трендовий аналіз. Виявлення тенденції у змінах показників звітності за кілька періодів передбачає виділення базового періоду та порівняння всіх попередніх періодів з базовим;

- коефіцієнтний аналіз. Вивчення динаміки фінансових коефіцієнтів як для конкретної компанії, так і в порівнянні з іншими фірмами;

- порівняльний аналіз. Порівняння окремих показників фірми, чи міжгосподарське порівняння показників аналогічних підприємств;

- факторний аналіз. Вивчення різних факторів впливу на результуючий показник за допомогою детермінованих чи стохастичних прийомів дослідження.

Зазначені методи мають характер ретроспективного аналізу. Також існують методи перспективного аналізу, про які не доводиться говорити через те, що даний аналіз проводиться за наявності необхідної фінансової та нефінансової інформації залежно від цілей та завдань аналізу інвестиційної привабливості. Відсутність необхідної внутрішньої інформації про компанію не дозволить повною мірою здійснити перспективний аналіз діяльності суб'єкта господарювання, а також провести аналіз показників у системі фінансового менеджменту.

Піддубний В. І. [86] розглядає кілька методик оцінки (рейтингів) інвестиційної привабливості підприємства на основі його фінансового стану. Гриньова В.М. та інші

[87, с. 114-118] також дотримуються такої позиції, яка передбачає доцільність здійснення оцінки інвестиційної привабливості суб'єкта господарювання за сукупністю коефіцієнтів його фінансового становища. Ці пропозиції авторів практично збігаються з позицією Бланка І. А. [32], але вони доповнюють базову методика сукупністю інформаційно-пояснювальних блоків щодо організації проведення розрахунків, до складу яких запропоновано включити: підготовку інформації, визначення обмежень для показників, що використовуються, забезпечення проведення та безпосереднє проведення експертної оцінки, визначення частки варіаційного розмаху, ранжованих значень показників, розрахунок інтегрального показника, що поєднує у собі значення всіх показників, задіяних в оцінці привабливості. Білик М.С. та Бойчук Р.М. [88] пропонують для оцінки привабливості підприємства використовувати факторний аналіз, який є доцільною процедурою, що дозволяє визначити загальні тенденції її зміни та узагальнити фактори впливу.

Фінансовий підхід унеможлиблює прийняття стратегічних інвестиційних рішень у довгостроковому періоді і може мати місце у процесі вирішення питань про доцільність інвестування лише у короткостроковому періоді.

Найперспективнішим методом оцінки інвестиційної привабливості є комплексний підхід. Аналіз інвестиційної привабливості базується насамперед на загальнонаукових методах дослідження. Дотримуючись системного підходу, можна сформулювати метод аналізу, – «системний комплексний підхід до вивчення результатів діяльності суб'єкта господарювання, виявлення та вимірювання суперечливого впливу на них окремих факторів, узагальнення матеріалів аналізу у вигляді висновків та рекомендацій на основі обробки спеціальними прийомами всієї наявної інформації про результати цієї діяльності» [66, с. 359]. Даний підхід перебуває у стадії формування та становлення, не суперечачи необхідності проведення аналізу фінансової діяльності підприємства, передбачає внесення додаткових напрямів та складових у формування комплексної системи показників для оцінки його інвестиційної привабливості: ділової репутації, іміджу підприємства, стратегічного становища на ринку, якості менеджменту

..

Щолков В.С. [89, с. 200–202] говорить про те, що оцінку інвестиційної привабливості підприємства необхідно проводити на основі аналізу структури активів, характеристики матеріальних ресурсів, частки імпортного обладнання; ступеня зношування обладнання; частки обладнання із зносом; обсягу продукції, що випускається; фінансового становища підприємства. При цьому особливу увагу пропонується приділити дослідженню організаційної структури підприємства та аналізу кадрового складу.

У рамках дослідження Мойсеєнко І. П. [51] інвестиційна привабливість підприємства формується на основі показників його фінансового стану та кадрового потенціалу. Недоліком такої пропозиції є відсутність комплексного підходу, що призводить до ігнорування майнового стану підприємства, що є основою прийняття рішень про реальне інвестування. Кузьмін О. та його співавтори [70, с. 36] пропонують розглядати інвестиційний клімат на підприємстві, який вони ототожнюють із інвестиційною привабливістю, що залежить від його фінансового стану, організаційної структури управління, системи внутрішнього контролю, кадрового потенціалу, використання обладнання, рівня диверсифікації продукції та видів діяльності. Такий підхід є однією з методик комплексного розгляду інвестиційної привабливості, але необхідно зазначити, що організаційні аспекти діяльності суб'єкта господарювання доцільно віднести до такої його характеристики, як сприйнятливості до інвестиційних пропозицій, яка говорить про можливість підприємства гнучко реагувати на зміни зовнішнього середовища за допомогою використання відповідних йому та стратегічного набору альтернатив організаційної структури та внутрішньої організації бізнес-процесів: виробництва, його підготовки, роботи персоналу, процесу управління, а також економічного впливу інновацій та мотивації працівників [90]. Досягненням роботи [77] є запропонована послідовність етапів оцінки інвестиційної привабливості, якими є такі, як: збирання та обробка інформації, уточнення об'єктів дослідження, розрахунок коефіцієнтів значущості для об'єктів та показників, розрахунок фактичних показників по об'єктах, порівняння їх значень з очікуваними. Показники значущості у методиці запропоновано визначати з урахуванням експертних оцінок, що може знижувати об'єктивність розрахованої оці-

нки привабливості. У той же час застосування згенерованої шкали інтегрального показника дозволить менеджерам та інвесторам порівнювати потенційні об'єкти вкладення за привабливістю та приймати ефективні управлінські рішення.

Комплексним баченням інвестиційної привабливості підприємства характеризуються пропозиції Майорової Г. В. [76, с. 41–48], що пропонує включати у процес оцінки загальну характеристику суб'єкта господарювання, характеристику технічної бази, номенклатуру продукції, що випускається; виробничу потужність; місце підприємства у галузі, на ринку, рівень його монопольності; характеристику системи керування; статутний фонд, показники власників, ціни на акції; структуру витрат на виробництво; обсяг прибутку та напрямки її використання; оцінку фінансового стану підприємства. Наголошуючи на необхідності проведення комплексного аналізу, автор не дає конкретних рекомендацій щодо його здійснення, а звертає значну увагу на визначення фінансового стану підприємства, посиляючись на затверджені офіційні рекомендації [92]. Безумовно, отримання повної інформації дозволяє інвестору приймати обґрунтовані управлінські рішення, але він упускає можливість привести її до одного або кількох інтегральних показників з метою порівняння певної кількості об'єктів.

Горохів М. Ю. та Малєєв В. В. [91, с. 131] пропонують оцінку інвестиційної привабливості підприємства проводити згідно з аналізом конкурентної позиції за допомогою показників, що характеризують властивості товарів/послуг, їх якість, довговічність, імідж, зв'язок із споживачем, фінансові ресурси, бюджет, стратегії маркетингу, стратегічне партнерство, менеджмент; фінансовий стан. На думку Фальцмана В. К. [93] у процесі оцінки інвестиційної привабливості підприємства необхідно проводити аналіз зовнішнього середовища та конкурентоспроможності підприємства в такій послідовності, як: загальний (макроекономічний) стан країни та (мезоекономічний) регіону – підйоми та спади економіки, враховуючи наявність сировинної основи, вплив внутрішньополітичних та демографічних факторів, соціально-економічне середовище, стан світової економіки та міжнародні відносини; екологічний стан, поведінка конкурентів; фінансове становище, технологічний стан підприємства з урахуванням життєвих циклів продукції (технологій) життєздатності науково-дослідних робіт; оцінка та

переоцінка нерухомості. Пропозиції автора є доречними, відсутність конкретних рекомендацій знижує їх значимість і можливість практичного застосування.

З погляду Федоренко В. Г. та Гойка О. Ф. [94, с. 22–24], дослідження інвестиційної привабливості окремого підприємства доцільно здійснювати з урахуванням загальної характеристики виробництва, технічної бази підприємства, місця підприємства у галузі, ринку; рівня його монопольності, професіоналізму керівництва; організаційної структури управління; чисельності персоналу, його структури, заробітної плати, вартості статутного фонду; кількості власників підприємства; номінальної та ринкової ціни на акції, розподілу портфеля акцій; структури витрат за виробництво, зокрема з основних видів продукції, їх рентабельності; обсягу прибутку ефективності його використання у звітному періоді. Розглянуті пропозиції мають комплексну спрямованість і можуть характеризувати інвестиційну привабливість підприємства. Але автори не пропонують детального алгоритму їх застосування, отже, відсутність сформованої методологічної бази зменшує практичну значущість аналізованих пропозицій.

Науковий інтерес представляють рекомендації Єдновицького Д. А. з формування вимог до одержувача інвестицій залежно від методу інвестування. Єдновицький Д. А. [66, с. 58–60] зазначає, що проведення оцінки інвестиційної привабливості підприємства нерозривно пов'язане із системою показників за групами, що характеризують часткові функції менеджменту. Садеков А. А., Лісова Н. А. звертають увагу на моделювання оцінки інвестиційної привабливості підприємства та пропонують наступну послідовність етапів. На першому етапі має бути зібрано певний обсяг інформації, що стосується об'єкта вкладення коштів (інформаційна модель). На наступному етапі отриману інформацію необхідно обробити: згрупувати та проаналізувати (концептуальна модель). Заключним етапом є отримання порівняльної оцінки сукупності об'єктів вкладення інвестицій (моделі рейтингових оцінок) [95, с. 51–53].

Садеков А. А. та Лісова Н. А. [95, с. 76–113] пропонують використовувати такий комплекс показників, сукупність яких дає уявлення про ІПП: його фінансово-господарський стан; інвестиційні проекти, цінні папери, емітовані підприємством [95, с. 87–89]. Для рейтингової оцінки автори [95, с. 13] пропонують використовувати методику розрахунку рейтингових оцінок ІПП на базі методів основних компонентів та

кореляційного аналізу. Методичні рекомендації Садекова А. А. та Лісової Н. А. надають можливість розглянути об'єкт інвестування та інвестиційний проект як єдину систему, що є їхньою значною перевагою.

Таким чином, аналіз розглянутих концептуальних підходів та методик оцінки ІПП дозволяє зробити висновок про те, що всі вони в основному базуються на оцінці фінансових показників. На нашу думку, для адекватної і всебічної оцінки інвестиційної привабливості підприємства цього недостатньо, оскільки не враховуються якісні показники, такі як репутація, рівень керівництва, імідж, аспекти стратегічного становища. Методична база оцінки інвестиційної привабливості підприємства потребує подальшого вдосконалення з позицій комплексного підходу, оскільки це дозволяє всебічно оцінити різні аспекти діяльності підприємства та дати повну картину про досліджуване явище.

Аналіз існуючих підходів щодо оцінки ІПП показав перспективність комплексного підходу. Система показників, яку необхідно використовувати у процесі визначення інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання, має характеризувати всі види економічних ресурсів підприємства, таких як:

– фінансові – за напрямками аналізу ліквідності (коефіцієнтів абсолютної, термінової, загальної ліквідності), рентабельності (сукупного, власного капіталу, операційної та чистої рентабельності продажів), ділової активності (питомої ваги власних оборотних коштів в активах, коефіцієнтів оборотності власного, основного), виробничих запасів, готової продукції, дебіторської та кредиторської заборгованості), фінансової стійкості підприємства (коефіцієнтів фінансової стійкості, автономії, маневреності капіталу, робочого капіталу, забезпечення запасів та витрат власними джерелами формування, показників фінансового левериджу, фінансового ризику);

– матеріальні, які повинні включати показники ефективності використання основних виробничих фондів (коефіцієнти придатності, оновлення основних фондів, фондівіддачу, фондоозброєність), витрат оборотних коштів (на одиницю продукції, на одиницю реалізованої продукції, витрати оборотних засобів у сфері виробництва та у сфері обороту для створення одиниці реалізованої продукції, матеріалівіддачі, стру-

ктури витрат на виробництво і в тому числі питома вага матеріальних витрат у їх загальному обсязі та вартості продукції);

– трудові – за допомогою коефіцієнтів зайнятості працівників, питомої ваги працівників основної діяльності у складі тих, хто працює у віці від 29 до 60 років, тих, що закінчили вищі навчальні заклади, здобули нову професію, підвищили кваліфікацію у звітному періоді; середньорічного виробітку на одного працівника, питомої ваги витрат на працю у загальних витратах на виробництво;

– показники, що характеризують стратегічне становище підприємства на ринку – ділова репутація, імідж підприємства, рівень конкурентоспроможності, рівень менеджменту на підприємстві.

1.3. Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні

Значну роль у функціонуванні та розвитку державної економіки відіграють інвестиції, структура й обсяг яких визначають вирішення більшості соціально-економічних завдань, що сприяють економічному зростанню, підвищенню конкурентоспроможності держави. Інвестиційна діяльність, як і будь-який вид діяльності, потребує відповідного регулювання. Саме регулювання інвестиційних процесів із боку держави значною мірою сприяє формуванню та розвитку системи ефективного управління інвестиційною діяльністю. Монопольне право держави на встановлення та підтримання належного правового режиму виступає платформою для розвитку інвестиційної діяльності.

Здатність держави управляти інвестиційними процесами визначається наявністю великої кількості правових механізмів, які дозволяють реалізувати функції власника та регулятора. Реалізація цих функцій визначається низкою наступних факторів: політична стабільність у державі, ступінь розвитку економіки, орієнтація на вирішення соціальних завдань, компетентність державних органів влади у сфері інвестиційної політики та правове забезпечення інвестиційної діяльності. Слід визнати, що останній фактор має найбільшу вагу, він впливає на прийняття

рішень інвесторами щодо організації інвестиційної діяльності у тій чи іншій країні світу.

Правові засади інвестиційної діяльності повинні включати систему бюджетних, кредитних та податкових механізмів і налагоджену державну систему управління інвестиційним процесом. Визначальним критерієм нормативної правової бази є здатність забезпечити інвестору стабільність його діяльності. Правова система має регулювати можливості для інвестування у конкретні галузі чи сфери, а також регламентувати порядок використання вигідних у контексті інвестицій факторів виробництва у конкретній державі.

В Україні створено ґрунтовну нормативно-правову базу для здійснення інвестиційної діяльності, яка, за підрахунками різних дослідників, охоплює від 150 до 1 000 нормативно-правових актів. Очевидно, що такий масив нормативно-правових актів призводить до суперечливості та надмірної «завантаженості» у правовому регулюванні здійснення інвестиційної діяльності, і аж ніяк не сприяє підвищенню інвестиційної привабливості України. Крім того, чинна законодавча база постійно зазнає численних змін та доповнень [96].

Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні реалізується шляхом прийняття Верховною Радою України законів, видання Президентом України указів та Кабінетом Міністрів України постанов та розпоряджень. Нормативно-правові акти визначають об'єкт і зміст регулювання інвестиційної діяльності, однак невпорядкованість та відсутність гармонізації законодавства у сфері інвестиційної діяльності сьогодні є вагомою причиною затримки процесу залучення національних та іноземних інвестицій в економіку України.

З огляду на зазначене, проблема законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності в Україні, не дивлячись на значну кількість нормативно-правових актів у даній сфері, є актуальною, та вимагає у рамках цього правового розділу ретельного аналізу з метою надання пропозицій щодо його удосконалення.

Так, О.М. Вінник визначає інвестиційне законодавство як сукупність нормативних актів, що регулюють інвестиційні відносини щодо безпосереднього здійснення інвестиційної діяльності й щодо керівництва такою діяльністю. Оскі-

льки, на думку автора, інвестиційне законодавство є підсистемою господарського законодавства, то йому притаманні риси, характерні як для законодавства взагалі, так і для господарського законодавства, зокрема: розгалуженість і велика кількість нормативних актів, наявність у системі інвестиційного законодавства значної кількості нормативних актів обмеженої сфери дії – відомчих і локальних, відсутність Інвестиційного кодексу, наявність дореформених нормативних актів, що значною частиною суперечать основним засадам правового регулювання в умовах запровадження ринкових відносин в економіку України тощо [97].

Першим нормативно-правовим актом, спрямованим на урегулювання інвестиційних відносин у державі, став прийнятий 18.08.1991 року Закон України «Про інвестиційну діяльність» [98], який передбачив забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності, а також ефективне інвестування економіки України, розвиток міжнародного економічного співробітництва та інтеграції. Вказаним нормативно-правовим актом встановлено загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України, визначено загальні положення та порядок здійснення інвестиційної діяльності, державного регулювання інвестиційної діяльності, гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності, захист інвестицій тощо.

Прийнятий 10 вересня 1991 року Закон України «Про захист іноземних інвестицій на Україні» встановив захист інвестицій, прибутків, законних прав та інтересів іноземних інвесторів на території України та визначив правовий режим діяльності іноземних інвесторів та гарантії держави щодо здійснення інвестиційної діяльності на території України [99].

Особливості режиму іноземного інвестування на території України передбачив Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 року, положення якого врегульовують відносини, зокрема, щодо державних гарантій захисту іноземних інвестицій, державної реєстрації та контролю за здійсненням інвестицій, діяльності підприємств з іноземними інвестиціями, розгляду спорів та ін. [100].

Загалом, сфера інвестиційної діяльності регулюється не тільки профільними нормативно-правовими актами, але й іншими Законами України, які побічно тор-

каються питання інвестицій, зокрема, це Закони України: «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про державно-приватне партнерство», «Про угоди про розподіл продукції», «Про зайнятість населення», «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства», «Про банки і банківську діяльність», «Про страхування», «Про концесію», «Про енергетичну ефективність» тощо.

Особливістю національного інвестиційного законодавства є те, що окремі питання, окрім вищевказаних нормативно-правових актів, регулюються також нормами господарського, цивільного, банківського, земельного, фінансового, митного законодавства, що відображеного у відповідних кодексах (Податковий, Господарський, Цивільний, Земельний кодекси України та ін.).

Окремо варто зазначити, що державне забезпечення в інвестиційній сфері здійснюється й за допомогою великої кількості указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України (Указ Президента 19 березня 2021 року № 103/2021 «Про національний фонд інвестицій»; Постанова Кабінету Міністрів України від 04 серпня 2021 р. №805 «Про затвердження Порядку ведення реєстру інвестиційних проектів із значними інвестиціями та переліку відомостей, що вносяться до реєстру інвестиційних проектів із значними інвестиціями» тощо), а також великим числом міжнародні правові акти, учасником яких є Україна (Конвенція про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами від 18.05.1965 року (ратифіковано Законом України від 16 березня 2000 року № 1547-III), міжурядові угоди про сприяння та взаємний захист інвестицій, які укладаються урядом України із урядами відповідних країн та ін.).

Аналіз стану нормативно-правового регулювання в інвестиційній сфері України вказує на те, що воно вимагає подальшого вдосконалення, адже, незважаючи на значну кількість правових актів, вести мову про єдину та гармонійну систему законодавства наразі недоцільно. Національне законодавство у питанні регулювання інвестиційної діяльності нестабільне, нормативно-правова база зазнає постійних змін. Разом з тим в останні роки все ж слід констатувати певні позитивні зрушення у зазначеній сфері. З метою удосконалення законодавчого врегулювання

в останній період було ухвалено цілу низку нормативно-правових актів, які значно підвищили правове забезпечення інвестиційної діяльності в Україні.

Так, з метою стимулювання залучення інвестицій в економіку України через запровадження державної підтримки великих інвестиційних проектів 17 грудня 2020 року № 1116-IX прийнято Закон України «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» [101], який є необхідним кроком державної економічної політики, що стимулюватиме залучення в Україну інвестицій, які, в свою чергу, сприятимуть збільшенню кількості нових високооплачуваних робочих місць, зростанню добробуту населення, переорієнтації економіки України з сировинно-орієнтованої на економіку, сфокусовану на створенні доданої вартості виробленої в межах України продукції, модернізації та підвищенню технологічності виробництва та зменшенню ризиків інвесторів у перехідний період до повної інтеграції України в законодавче поле ЄС.

Законом передбачається:

1) визначення форм (інструментів) надання державної підтримки інвестиційним проектам зі значними інвестиціями. Законом передбачається закріплення статусу державної установи, до складу якої входять інвестиційні менеджери та яка уповноважується Кабінетом Міністрів України на супровід інвесторів у процесі підготовки та здійснення інвестиційних проектів зі значними інвестиціями. При цьому встановлюється, що державна підтримка може надаватися інвестору у формі податкових пільг (звільнення від сплати окремих податків та зборів, звільнення від оподаткування ввізним митом нового устаткування (обладнання) та комплектуючих виробів до нього, забезпечення переважного права землекористування земельною ділянкою державної або комунальної власності, забезпечення за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів та з інших джерел, не заборонених законом, будівництва об'єктів суміжної інфраструктури (автомобільних шляхів, ліній зв'язку, засобів тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інженерних комунікацій тощо), необхідних для реалізації інвестиційного проекту із значними інвестиціями.

Слід зазначити, що загальний обсяг державної підтримки не повинен перевищувати 30 відсотків планового обсягу значних інвестицій за інвестиційним проектом із значними інвестиціями.

2) визначення вимог до інвестиційних проектів та інвесторів, яким може надаватися державна підтримка. А саме:

– розмір інвестицій у проект має перевищувати суму, еквівалентну 20 мільйонам євро;

– проект реалізується на території України у сферах переробної промисловості (крім діяльності з виробництва та обігу тютюнових виробів, спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв), добування з метою подальшої переробки та/або збагачення корисних копалин (крім кам'яного та бурого вугілля, сирої нафти та природного газу), поводження з відходами, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, логістики, освіти, наукової та науково-технічної діяльності, охорони здоров'я, мистецтва, культури, спорту, туризму та курортно-рекреаційній сфері;

– у процесі реалізації проекту має забезпечуватись створення щонайменше 80 робочих місць із середньою заробітною платою працівників не менш як на 15% вищою за середню заробітну плату у відповідній галузі в регіоні у попередньому календарному році;

– строк реалізації проекту не має перевищувати 5 років;

3) запровадження інституту спеціального інвестиційного договору, що укладатиметься між інвестором та Урядом України в рамках здійснення інвестиційного проекту зі значними інвестиціями;

4) регламентація процедури підготовки заявок та прийняття рішення щодо доцільності чи недоцільності укладення спеціального інвестиційного договору;

5) визначення гарантій прав інвесторів, що реалізують інвестиційні проекти зі значними інвестиціями.

Таким чином, втілення цього Закону забезпечить конкурентні переваги України як напряму капіталовкладень, створенню нових високооплачуваних робочих місць, підвищенню якості життя громадян України, стимулюванню еконо-

мічного розвитку регіонів, розвитку спроможностей індустрій з високою доданою вартістю тощо.

Проведений аналіз законодавчої бази, спрямованої на регулювання інвестиційних відносин, надав можливість дійти висновку, що розглядувані відносини характеризуються розгалуженою базою нормативного матеріалу, що подекуди ускладнює процес їх застосування.

Разом з тим інвестиційна діяльність, що передбачає вкладення значних економічних активів у господарську діяльність на тривалий, як правило, час, вимагає від інвестиційного законодавства не тільки системного та без дефектного характеру, але і передбачуваної на тривалу перспективу інвестиційної та господарсько-правової політики держави.

Таким чином, держава має сформувати на зазначеному законотворчому досвіді зрозумілу передбачувану і практично застосовану та стабільну інвестиційну політику. Тому вивчення законотворчого досвіду у сфері інвестиційного законодавства України, визначення домінант державної інвестиційної політики на кожному з етапів розвитку такого законодавства з фіксацією ефективності законодавства на цих етапах є аналітичним підґрунтям для формування сучасної синтетичної системної та ефективної доктрини розвитку інвестиційного права та законодавства.

Виходячи з ситуації, що склалася, необхідне прийняття єдиного законодавчого акта, що охоплював би різні аспекти інвестиційної діяльності, замість низки чинних нормативних актів, що регулюють діяльність у цій сфері. За таких умов було б доречним розробити Інвестиційний кодекс, який би максимально охоплював усі умови інвестиційної діяльності в Україні.

2. АНАЛІЗ СТРАТЕГІЧНОГО СТАНУ ТА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Загальна характеристика підприємства, аналіз його стратегічного та майнового стану

ТОВ «Сан Ойл» займається виробництвом рослинної олії, зокрема соняшникової та кукурудзгої, віробництвом вершкового масла та майцонезу.

ТОВ «Агросельмаш» є самостійним господарюючим суб'єктом, має самостійний баланс, печатку із своїм найменуванням, бланки, поточні та інші рахунки в банківських та фінансово-кредитних установах, здійснює свою діяльність на засадах повного господарського розрахунку, володіє відчуженим майном, може від свого імені набувати майнові та немайнові права, нести обов'язки, користуватися правами позивача, відповідача та третьої особи в судах.

Структура виручки ТОВ «Сан Ойл» за 2020 рік в % за видами продукції представлена на рис.2.1.

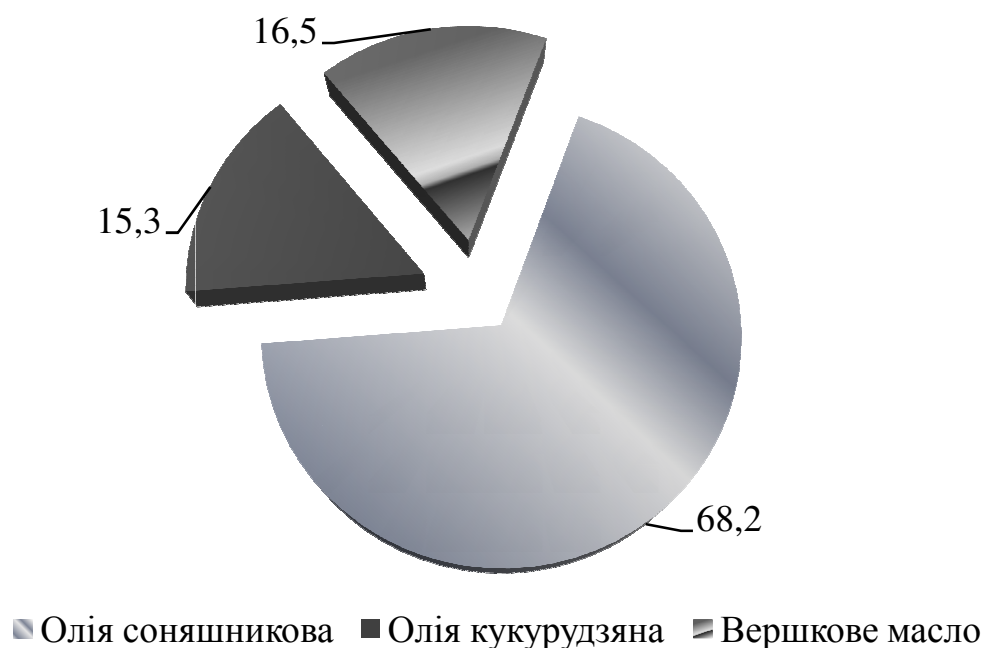

Рис. 2.1 – Структура виручки ТОВ «Сан Ойл» за 2020 р.
за видами продукції, %

З рис. 2.1 видно, що в 2020 році 68,2 % виручки ТОВ «Сан Ойл» припадає на виробництва олії соняшникової. Частка виручки від виробництва олії кукурудзяної склала 15,3%, від виробництва вершкового масла – 16,5 %.

Розглянемо майновий стан підприємства. Загальна вартість майна підприємства має тенденцію до збільшення. З 2018 року вона становила 13143,8 тис. грн, в 2020 р майно збільшилася в порівнянні з 2018 р в 1,9 рази. Це пов'язано з ростом підприємства і розширенням його діяльності.

У структурі сукупних активів підприємства необоротні активи займають (2018 р. – 22,70%; 2019 р. – 22,87%; 2020 р. – 12,77%). Частка необоротних активів за аналізований період знизилася на 9,93%. Підприємство має «легку» структуру активів, тому що частка необоротних активів складає менше 40%. Це свідчить про невисокі підприємницькі ризики в разі падіння попиту на продукцію. Зниження частки необоротних активів в майні підприємства говорить про підвищення мобільності майна і про збільшення оборотності активів, що є сприятливим фактом.

Намітилася тенденція збільшення частки оборотних активів в структурі активів підприємства з 77,3% в 2018 році до 87,2% в 2020 році. Це свідчить про те, що акцент у діяльності підприємства зміщується з виробництва в бік торгівлі.

Частка дебіторської заборгованості в структурі оборотних активів збільшилася з 6,1% в 2018 році до 1,1% в 2020 році, що може свідчити про жорсткість кредитної політики підприємства з покупцями в частині надання комерційного кредиту, що є сприятливим фактом в нестабільному середовищі.

Велике значення на фінансовий стан підприємства надає стан виробничих запасів. З метою нормального ходу виробництва і збуту продукції запаси повинні бути оптимальними. Накопичення великих запасів свідчить про спад активності підприємства, уповільнення оборотності оборотного капіталу. У той же час недолік запасів також негативно впливає на фінансовий стан підприємства, так як скорочується виробництво продукції, зменшується сума прибутку. Іншими словами, будь-яке зростання вартості запасів повинно супроводжуватися таким же зростанням оборотності оборотного капіталу. У нашому випадку вартість запасів за 2018 – 2020 рр. зросла в

1,6 рази і досягла значення 8887,85 тис. грн. У той же час частка запасів у загальній вартості майна зменшилася: в 2018 році вона склала 42,5%, в 2020 році вже 35,81%. Щоб визначити, наскільки виправдано збільшення запасів в структурі майна, потрібно порівняти темпи зростання виробничих запасів з темпами зростання обсягів виробництва або виручки від реалізації продукції. Якщо темп зростання виробничих запасів T_P^{B3} незначно перевищує темп зростання обсягу виробництва T_P^B , то така зміна свідчить про нормальне функціонування підприємства (формула 2.1) [80]:

$$T_P^{B3} \geq T_P^B. \quad (2.1)$$

На даному підприємстві темп зростання виробничих запасів за 2018–2020 рр. склав 159,11%, а темп зростання виручки від реалізації – 223,09%, що значно вище темп зростання обсягу виробництва, що свідчить про підвищення оборотності оборотних активів. Це добрий знак.

Важливе значення для підприємства, що займається виробництвом с товарів для харчової промисловості має технічний рівень обладнання. Виходячи з цього, необхідно проаналізувати технічний, моральний стан і знос основних виробничих фондів ТОВ «Сан Ойл». Аналіз проведемо за показниками зносу, оновлення та вибуття основних виробничих фондів. Коефіцієнт зносу основних засобів знаходиться за формулою [70]:

$$K_{зн} = \frac{НЗ}{ОЗперв}, \quad (2.2)$$

де $НЗ$ – накопичений знос;

$ОЗперв$ – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт оновлення основних засобів знаходиться за наступною формулою [70]:

$$K_{\text{ОНВ}} = \frac{OZ_{\text{поступ}}}{OZ_{\text{перв}}}, \quad (2.3)$$

де $OZ_{\text{поступ}}$ – вартість засобів, що надішли за період;

$OZ_{\text{перв}}$ – первісна вартість основних засобів.

Коефіцієнт вибуття знаходиться за формулою [70]:

$$K_{\text{ВИБ}} = \frac{OZ_{\text{виб}}}{OZ_{\text{перв}}}, \quad (2.4)$$

де $OZ_{\text{виб}}$ – вартість основних засобів, що вибули за період;

$OZ_{\text{перв}}$ – первісна вартість основних засобів на початок періоду.

В табл. 2.1 приведена динаміка коефіцієнтів майнового стану ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.

Таблиця 2.1 – Динаміка коефіцієнтів майнового стану ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.

Показник	Рекомендоване значення	Роки		
		2018	2019	2020
Коефіцієнт зносу	Min	0,318	0,337	0,453
Коефіцієнт оновлення	Max	0,000	0,148	0,000
Коефіцієнт вибуття	$< k_{\text{обн}}$	0,000	0,000	0,002

Аналіз табл.2.1 показує, що основні виробничі фонди ТОВ «Сан Ойл» зношені на 45,3%. У світовій практиці прийнято вважати, що значення коефіцієнту зносу більше ніж 50% є небажаним. Підприємство наближається до цієї критичної межі. На підприємстві, за винятком 2019 року, не йдуть процеси оновлення основних фондів. У зв'язку з цим підприємству слід звернути увагу на політику модернізації, тому що старе обладнання знижує ефективність виробництва.

Виконаємо ідентифікацію стратегічного положення ТОВ «Сан Ойл» шляхом визначення найбільш вигідного вектора стратегічного розвитку для бізнесу, а також окремих областей діяльності підприємства, як суб'єкта ринку. Для цього використаємо SPACE-аналіз/

Мета досягається на основі вирішення основних завдань на прикладі ТОВ «Сан Ойл»:

- визначити стратегічне положення організації, оцінити в цілому привабливість сфери діяльності організації, а також здатність конкурувати на ринках;
- виявити сильні і слабкі сторони на даному ринку, а також можливі загрози з боку конкурентів, намітити заходи щодо їх запобігання;
- визначити шляхи підвищення конкурентних позицій ТОВ Сан Ойл»:
- сформуванати систему стратегічних альтернатив і визначити оптимальний вектора корпоративної стратегії ТОВ Сан Ойл» в умовах змінної ринку, спрямованого на максимізацію прибутковості бізнесу і забезпечення стійкості економічного зростання на горизонті стратегічного планування.

Розглянемо методику застосування SPACE для аналізу ринкової позиції і вибору оптимальної загальної стратегії розвитку підприємства. Стратегічний аналіз по даній методиці проведемо на прикладі ТОВ «Сан Ойл».

У проведеному аналізі кожен показник, який характеризував ключові критерії, оцінювався за 6 бальною шкалою зовнішніми експертами на основі порівняння фактичних значень фінансових коефіцієнтів з їх нормативним значенням для підприємства і на основі вивчення статистичної інформації в економічній ситуації в галузі.

Використовувана шкала експертних оцінок факторів стратегічної позиції ГЗК за моделлю SPACE (6 бальна):

- 1–2 – слабкий стан фактора;
- 3–4 – середній стан фактора;
- 5–6 – сильний стан фактора.

Використовувана шкала зважування оцінок критеріїв: від 0,1 (слабкий вплив) до 0,9 (сильний вплив фактора на параметр), при цьому сумарний вплив факторів (сума вагових коефіцієнтів) повинна дорівнювати 1.

В табл.2.2 наведено результати розрахунку координат вектору розвитку підприємства в площині SPACE .

Таблиця 2.2 – Результати розрахунку координат вектору розвитку ТОВ «Сан Ойл» підприємства в площині SPACE .

Показник	Оцінка, бали			Вагомість	Зважені бали, бали			Середній зважений
	2018	2019	2020					
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Фінансова сила підприємства (ФС)								
Рентабельність інвестицій	3	5	5	0,3	0,9	1,5	1,5	1,30
Рентабельність власного капіталу	3	4	5	0,2	0,6	0,8	1,0	0,80
Динаміка прибутку	3	3	5	0,1	0,3	0,3	0,5	0,37
Фінансова автономія	4	3	4	0,2	0,8	0,6	0,8	0,73
Платоспроможність	4	5	4	0,1	0,4	0,5	0,4	0,43
Рівень фінансового ризику	4	3	4	0,1	0,4	0,3	0,4	0,37
Загальна оцінка ФС				1,0	3,4	4,0	4,6	4,00
Конкурентоспроможність підприємства (КП)								
Частка довгострокових угод на виробництво продукції	4	3	4	0,2	0,8	0,6	0,8	0,73
Коефіцієнт оновлення асортименту	4	4	4	0,2	0,8	0,8	0,8	0,80
Частка продукції, яка не має попиту	2	4	4	0,1	0,2	0,4	0,4	0,33
Рівень продуктивності праці по відношенню до середньогалузевої	4	5	4	0,3	1,2	1,5	1,2	1,30
Рівень плинності кадрів	4	4	0	0,1	0,4	0,4	0	0,27

Закінчення табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Достатність виробничих запасів для безперервного виробничого процесу	4	5	3	0,1	0,4	0,5	0,3	0,4
Загальна оцінка КП				1,0	3,8	4,2	3,5	3,83
Привабливість галузі (ПГ)								
Рівень прибутку	3	4	5	0,4	1,2	1,6	2,0	1,60
Стадія розвитку галузі	4	4	4	0,3	1,2	1,2	1,2	1,20
Залежність розвитку від кон'юнктури	5	3	3	0,3	1,5	0,9	0,9	1,10
Загальна оцінка ПГ				1,0	3,9	3,7	4,1	3,90
Стабільність галузі (СГ)								
Стабільність прибутку	3	3	3	0,5	1,5	1,5	1,5	1,50
Рівень інноваційної діяльності	4	4	4	0,2	0,8	0,8	0,8	0,80
Маркетингові та рекламні можливості	4	5	4	0,3	1,2	1,5	1,2	1,30
Загальна оцінка СГ				1,0	3,5	3,8	3,5	3,60

На наступному етапі отримані результати позначаються на прямокутній системі координат, в якій кожна половина X і Y відображає певну групу критеріїв.

Для того, щоб визначити вектор рекомендованої стратегії, потрібно знайти координати точки P (x, y) за формулами:

$$\begin{aligned} X &= \text{ПГ} - \text{КП}; \\ Y &= \text{ФС} - \text{СГ}, \end{aligned} \quad (2.5)$$

де ПО – привабливість галузі;

КП – конкурентоспроможність підприємства;

ФС – фінансова сила підприємства;

СГ – стабільність галузі.

Для того, щоб визначити вектор рекомендованої стратегії в нашому прикладі, потрібно знайти координати точки P (x, y):

$$x = 3,90 - 3,83 = 0,07;$$

$$y = 4,00 - 3,60 = 0,4.$$

В системі координат відкладемо точку P (0,07; 0,4) в правому верхньому квадранті (рис. 2.2). Поєднавши цю точку з початком координат, отримаємо вектор, який вказує на рекомендовану стратегію.

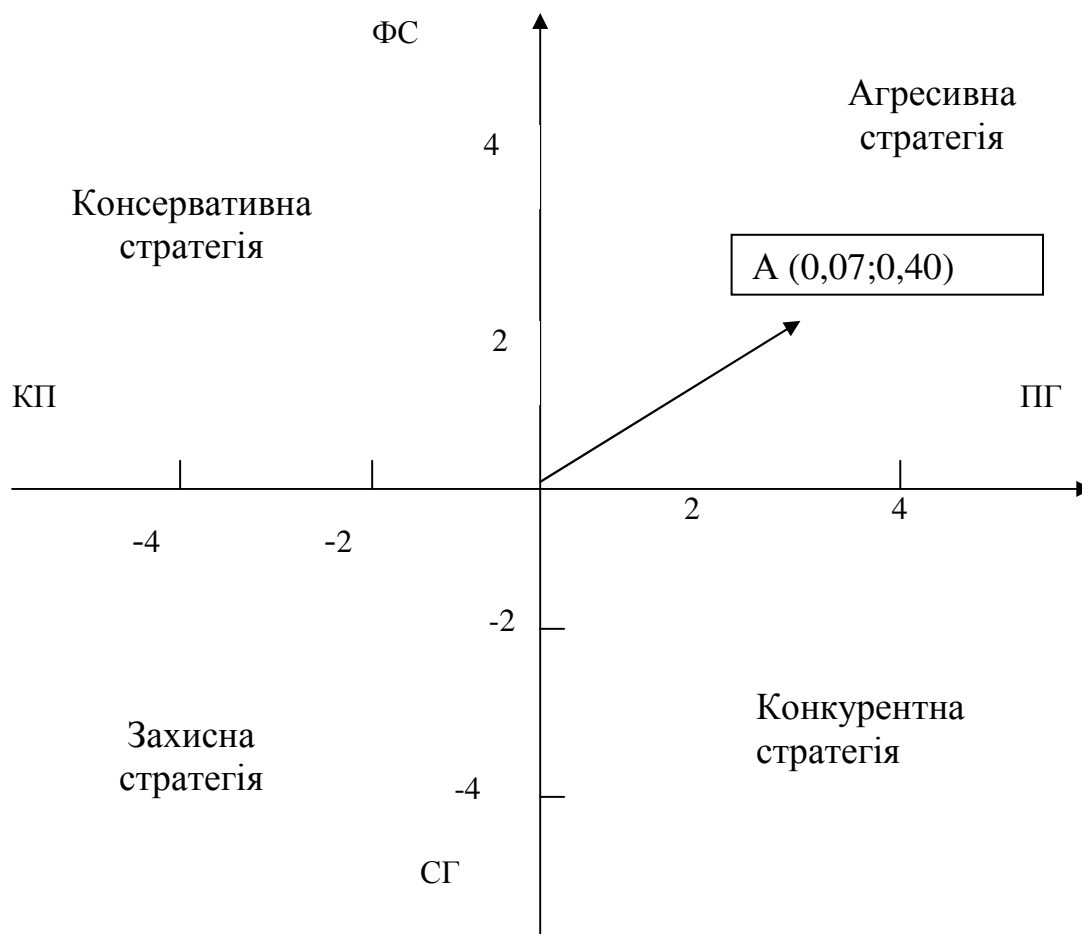

Рис. 2.2 – Визначення вектору стратегії розвитку ТОВ «Сан Ойл в системі координат SPACE

Для підприємства рекомендована агресивна стратегія. Агресивна стратегія – стан типовий в привабливій харчовій галузі промисловості з певною невизначеністю обстановки. Агресивна стратегія передбачає: велику активність підприємства

на ринку; інтенсивну рекламну компанію; жорстку боротьбу з конкурентами. Поява нових конкурентів є критичною; активне реагування на зміну ринкової ситуації; інтенсивне збільшення своєї частки на ринку; розширення асортименту продукції; розширення ринків збуту; підвищення якості продукції.

Для оцінки стратегічної ІПП, використаємо методику [66], яка передбачає такі напрямки оцінки: стан підприємства на ринку; ділова репутація; залежність підприємства від великих постачальників і споживачів; характеристика власників підприємства; рівень якості керівництва. Оцінка стратегічної ІПП ведеться в балах по п'ятибальній системі:

5 – максимальне значення показника в балах (критерій позитивної оцінки);

1 – мінімальне значення показника в балах.

Для оцінки стану підприємства на ринку розглядається тривалість роботи підприємств на ринку, наявність конкуренції, диверсифікація продукції, частка ринку, сезонність виробництва. Оцінка стану ТОВ «Сан Ойл» на ринку за 2018 – 2020 рр. представлена в табл. 2.3

Таблиця 2.3 – Оцінка стану ТОВ «Сан Ойл» на ринку за 2018 – 2020 рр.

№ п./п.	Об'єкт оцінки	Критерій позитивної оцінки	Бал A_{ij}^1
1	Тривалість роботи на ринку	Більше п'яти років	4
2	Наявність конкуренції	Низька інтенсивність конкуренції в галузі	2
3	Диверсифікація продукції	Широкий асортимент та унікальність продукції, різні напрямки збуту	3
4	Частка ринку	Позитивна динаміка за даними ретроспективного аналізу (5% ринку в Харківській області)	4
5	Сезонність виробництва	Відсутність впливу даного фактору	3
Сума балів $\sum A_{ij}$			16
Максимально можлива сума балів			25

Оцінку ділової репутації ведуть за наступними напрямками: відгуки в засобах масової інформації, партнерів по бізнесу, наявність заборгованості по оплаті праці, репутація якості продукції. Результати оцінки ділової репутації ТОВ «Сан Ойл» за 2018 –2020 рр. представлені в табл. 2.4

Таблиця 2.4 – Оцінка ділової репутації ТОВ «Сан Ойл» за 2018 –2020 рр.

№ п/п	Об'єкт оцінки	Об'єкт	Критерій позитивної оцінки	Бал V_{ij}^2
1	Відгуки в засобах масової інформації		Позитивний	5
2	Відгук партнерів по бізнесу		Позитивний	5
3	Наявність заборгованості по оплаті праці		Відсутня	4
4	Репутація якості продукції		Позитивний (наявність сертифікатів якості, Держстандартів)	4
Сума балів $\sum V_{ij}$				18
Максимально можлива сума балів				20

Оцінка залежності від великих постачальників та покупців передбачає такі напрямки: залежність від великих покупців та постачальників, частка грошових розрахунків з покупцями, тривалість господарських зв'язків. Результати оцінки залежності ТОВ «Сан Ойл» від великих постачальників та покупців за 2018 – 2020 рр. представлена в табл.2.5

Таблиця 2.5 – Оцінка залежності ТОВ «Сан Ойл» від великих постачальників та покупців за 2018 – 2020 рр.

№ п/п	Фактор	Критерій позитивної оцінки	Бал C_{ij}^3
1	2	3	4
1	Залежність від великих покупців продукції	Відсутня	2
2	Частка грошових розрахунків з покупцями	Переважає грошова форма розрахунків	3

Закінчення табл. 2.5

1	2	3	4
3	Тривалість господарських зв'язків	Більша частина господарських зв'язків підтримується з постійними контрагентами (більше двох років)	5
Сума балів $\sum C_{ij}$			10
Максимально можлива сума балів			15

Оцінка власників підприємства ведеться за наступними критеріями: інформація про склад засновників, ступінь фіктивності засновників, характеристика участі власників в управлінні капіталом, конфлікти між керівництвом, розподіл часток статутного фонду. Результати оцінки власників ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр. представлені в табл.2.6

Таблиця 2.6 – Оцінка власників ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

№ п/п	Об'єкт оцінки	Об'єкт	Критерій позитивної оцінки	Бал D_{ij}^4
1	Інформація про склад засновників		Список засновників прозорий	5
2	Інформація про засновників		Власники не є фіктивними особами	5
3	Характеристика участі власників в управлінні капіталом		Беруть участь в управлінні діяльності підприємства, виявляють інтерес до діяльності компанії	4
4	Конфлікти між керівництвом		Інформація про наявність конфліктів відсутня	5
5	Розподіл часток статутного фонду		Не сформований контрольний пакет в статутному фонді; максимальна частка в статутному фонді не перевищує 20% статутного капіталу	2
Сума балів $\sum D_{ij}$				21
Максимально можлива сума балів				25

Оцінка рівня керівництва передбачає такі напрямки: характеристика директора (прозорість призначення на роботу, сталість управлінського складу, наявність внутрішньої нормативної бази, організація планування, наявність конфліктів з державни-

ми органами та персоналом. Результати оцінки рівня керівництва ТОВ «Сан Ойл» за 2018– 2020 рр. представлена в табл. 2.7.

Таблиця 2.7 – Оцінка рівня керівництва ТОВ «Сан Ойл» за 2018– 2020 рр.

№ п/п	Фактор	Критерій позитивної оцінки	Бал E_{ij}^5
1	Директор підприємства	Прозорість призначення на посаду, наявність спеціальної освіти, стаж роботи, вплив на стратегічні рішення	4
2	Сталість управлінського складу	Стабільність, висока кваліфікація кадрів, хороші рекомендації в професійних колах	4
3	Нормативна база підприємства	Наявність внутрішньої нормативної бази з високим ступенем деталізації, порядком прийняття управлінських рішень	4
4	Організація планування	Наявність оперативних, стратегічних бізнес-планів, що складаються на регулярній основі	3
5	Конфлікти з державними органами і персоналом	Відсутність конфліктів та інформації про подібні конфлікти, дотримання встановлених норм, правил діяльності	3
Сума балів $\sum E_{ij}$			18
Максимально можлива сума балів			25

Для отримання підсумкової зведеної оцінки стратегічно ІПП розрахуємо середньозважений показник всіх п'яти напрямків. Зведемо дані оцінок в табл. 2.8. Значення вагових коефіцієнтів присвоєні на основі суб'єктивної оцінки значущості кожної групи показників для визначення стратегічної ІППТОВ «Сан Ойл».

Таблиця 2.8 – Оцінка стратегічної інвестиційної привабливості ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

№ п/п	Назва групи	Сума балів	Вага групи	Підсумкова сума балів
1	2	3	4	5
1	Оцінка стану на ринку, $\sum A_{ij}$	16	0,2	3,2
2	Оцінка ділової репутації, $\sum B_{ij}$	18	0,2	3,6

Закінчення табл. 2.8

1	2	3	4	5
3	Оцінка залежності від великих постачальників та покупців, $\sum C_{ij}$	10	0,2	2,0
4	Оцінка засновників підприємства, $\sum D_{ij}$	21	0,2	4,2
5	Оцінка рівня керівництва підприємства, $\sum E_{ij}$	18	0,2	3,6
6	Підсумкова оцінка: $\sum A_{ij} + \sum B_{ij} + \sum C_{ij} + \sum D_{ij} + \sum E_{ij}$	91	1,0	16,6
Максимальна сума балів		110	–	–
Підсумкова оцінка-орієнтир (за умови $\sum A_{ij}, \sum B_{ij}, \sum C_{ij}, \sum D_{ij}, \sum E_{ij} - \max; X_{ij}$)				22

Шкала для інтерпретації результатів оцінки стратегічної ІПП:

19 –22 бали – висока стратегічна ІПП;

16 – 18 бали – середній стратегічний ІПП;

< 16 балів – низька стратегічна ІПП.

Таким чином, виходячи з розрахованих показників підсумкова оцінка стратегічної ІПП ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. дорівнює 16,2 з 22 балів, що відповідає середньому рівню стратегічної ІПП., тобто у підприємства існує можливість залучення додаткового інвестиційного капіталу для розвитку.

Критерієм зниження загальної оцінки ІПП є залежність від великих покупців продукції. Основними покупцями продукції ТОВ «Сан Ойл» є підприємства харчової промисловості та оптової торгівлі (обсяг виручки таких покупців в загальній виручці підприємства становить більше 90%).

2.2. Динаміки основних фінансово-економічних показників роботи підприємства

Дамо оцінку фінансово-економічного стану ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. Вихідною інформацією для аналізу є бухгалтерська звітність підприємства (додат.А–В). оцінка фінансово-економічного стану передбачає аналіз динаміки, продуктивності праці, фондівіддачі, рентабельності активів, виробництва, прода-

жу, чистого оборотного капіталу, чистих активів, доходів, витрат і прибутку підприємства за 2018–2020 рр.

Продуктивність праці є одним з найважливіших якісних показників роботи підприємства, вираженням ефективності витрат праці. продуктивність праці характеризує результативність корисного, конкретного результату праці, що визначає ступінь ефективності доцільної діяльності працівників протягом певного проміжку часу. продуктивність праці дозволяє оцінити ефективність праці, як окремого працівника, так і колективу підприємства. динаміка продуктивності праці ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. представлена в табл.2.9.

Таблиця 2.9 – Динаміка продуктивності праці працівників ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.

Показник	Роки		
	2018	2019	2020
Виручка від реалізації продукції (послуг), тис. грн.	11170,3	12121,8	24920,4
Кількість робітників, осіб	25	17	18
Продуктивність праці, тис. грн./чол.	446,81	713,05	1384,47

З табл. 2.9 видно, що продуктивність праці на ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. зросла в 3 рази і склала 1384,47 тис. грн. / чол. Таке зростання продуктивності обумовлене скороченням чисельності працівників підприємства за досліджуваний період на 28,0%. У той же час виручка підприємства від реалізації зросла за той же період на 123,1%. Але таке високе зростання продуктивності обумовлений зовсім не ефективною роботою трудових ресурсів підприємства, а зростання темпів інфляції за 2018–2020 рр.

Фондовіддача – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання основних засобів підприємства. Підвищення фондовіддачі, крім збільшення обсягу реалізованої продукції, може бути досягнуто як за рахунок відносно невисокого питомої ваги основних засобів, так і за рахунок їх більш високого технологічного рівня. Її величина сильно коливається в залежності від особливос-

тей галузі та її капіталомісткості. Коефіцієнт фондівдачі, дорівнює відношенню чистого виторгу від реалізації до середньорічної вартості основних засобів. В цілому, чим вище фондівдача, тим нижче витрати звітнього періоду. Низький рівень фондівдачі свідчить або про недостатній обсяг реалізації, або про занадто високому рівні вкладень в основні засоби. Динаміка коефіцієнту фондівдачі ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. представлений в табл.2.10.

Таблиця 2.10 – Динаміка коефіцієнту фондівдачі ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

Показник	Роки		
	2018	2019	2020
Виручка від реалізації продукції (послуг), тис. грн.	11170,3	12121,8	24920,4
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	2984,0	4039,9	3168,4,0
Коефіцієнт фондівдачі, грн./грн	3,743	3,000	7,865

З розрахунків в табл. 2.10 видно, що фондівдача на ТОВ «Сан Ойл» в 2018–2019 рр. знизилася на 19,85% з 3,743 грн. / грн. до 3,000 грн. / грн. У 2020 році даний показник підвищився в 2,62 рази і склав 7,865 грн. / грн. Підвищення фондівдачі за аналізований період – позитивний фактор. показує збільшення кількості випущеної продукції на 1 гривню виробничих основних фондів. Підвищення показника фондівдачі може свідчити про те, що підприємство виробляє більше продукції, внаслідок чого зросла виручка.

Розглянемо динаміку чистого оборотного капіталу як різницю між сумою власного і довгострокового позикового капіталу і необоротними активами (рис. 2.3), з якого видно, що чистий оборотний капітал підприємства (ЧОК) позитивний, це свідчить про інвестиційну привабливість підприємства. ЧОК підприємства сформований з власних коштів. За досліджуваний період намітилася несприятлива тенденція зниження даного показника. ЧОК знизився за 2018–2020 рр. в 3,13 рази і склав в 2020 р. – 1132,8 тис. грн проти 3551,0 тис. грн. в 2018 р.

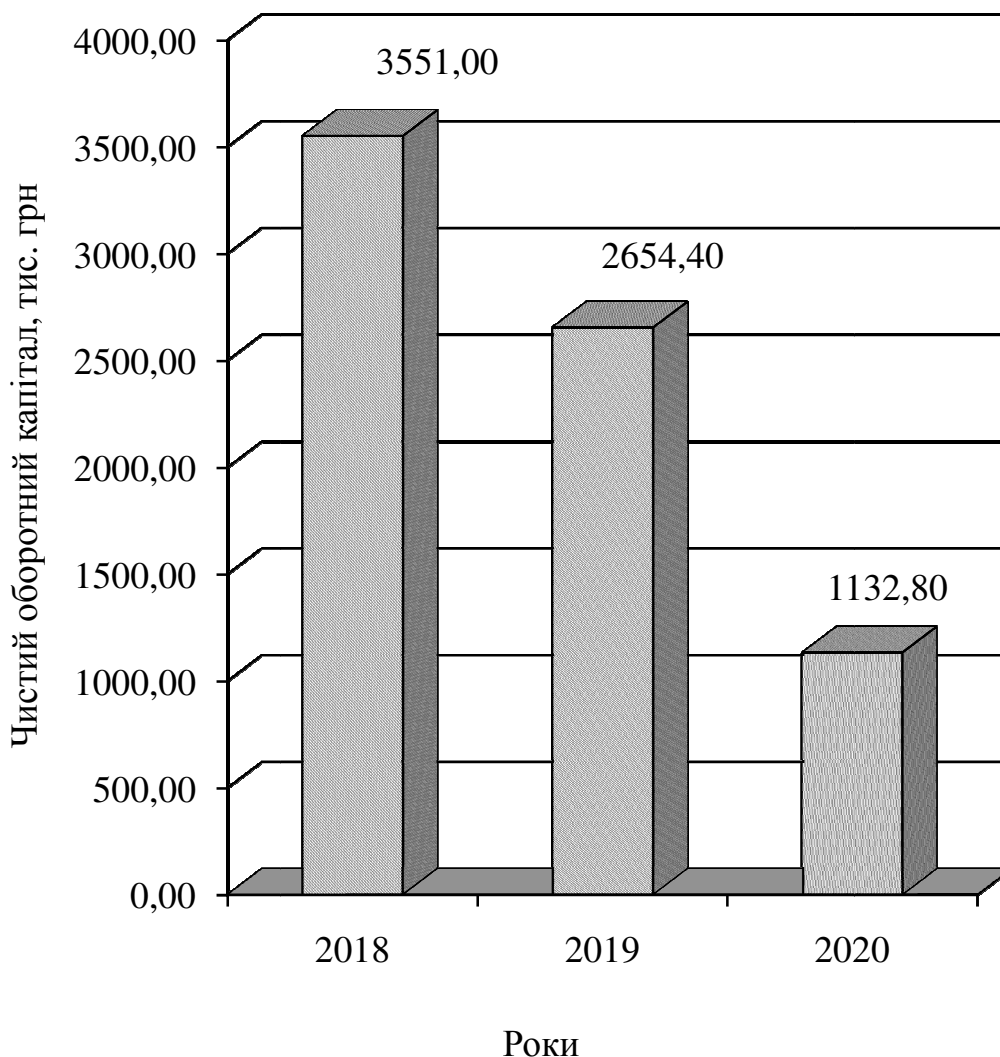

Рис.2.3 – Динаміка чисто оборотного капіталу
ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.

Розглянемо динаміку чистих доходів від реалізації, а також собівартості реалізованої продукції, яка представлена на рис .2.4., з якого видно, що підприємство в 2018–2019 рр. не збиткове і має досить гарний чистий дохід: в 2018 р. – 3 551,0 тис. грн., в 2019 р. – 2 654,0 тис. грн. Це свідчить про розширення діяльності підприємства. Але в 2020 р. ситуація кардинально змінилася і підприємство стало збитковим.

Темп зростання чистих доходів від реалізації в 2018–2019 рр. склав 108,5%, в той час як темп зростання собівартості реалізованої продукції склав 114,4%. Даний факт свідчить про падіння ефективності діяльності підприємства.

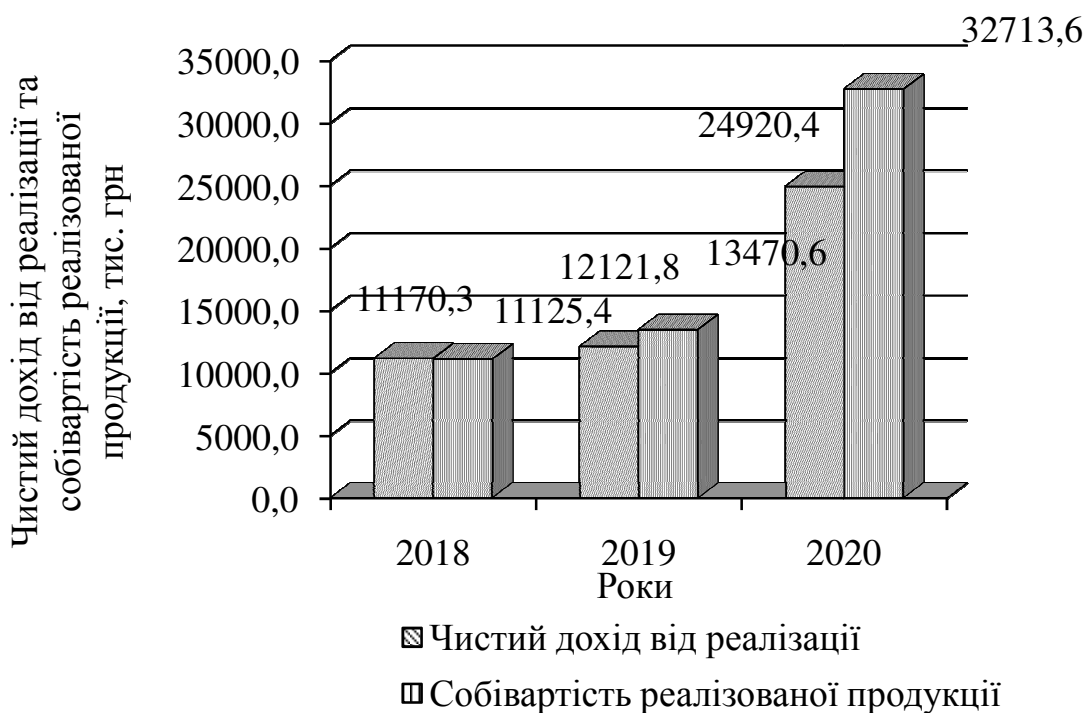

Рис.2.4 – Динаміка чистих доходів та собівартості реалізованої продукції
ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.

Основним показником діяльності підприємства є прибуток підприємства. Розглянемо динаміку валового і чистого прибутку ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. (рис. 2.5).

У 2018–2019 рр. підприємство було прибутковим, про що свідчить динаміка показників валового і чистого прибутку. Так в 2018 р валовий прибуток склав 1688,0 тис. грн., в 2019 р відбулося його зниження на 24,7%.

У 2020 р. відбулося різке падіння по відношенню до 2018 р. валового прибутку. За 2020 р. підприємство отримало 56, 2 тис. грн. проти 1688,00 тис. грн. в 2018 році. Таке падіння прибутку пояснюється зростанням собівартості.

Динаміка чистого прибутку має за 2018–2020 рр. негативну тенденцію, якщо в 2018 році прибуток склав 104,8 тис. грн., то в 2020 р. підприємство мало негативний фінансовий результат – 5000,4 тис. грн. Пов'язано це з пандемічною кризою, визваною вірусом COVID-2019, чергою локдаунів та обслуговуванням банківського кредиту.

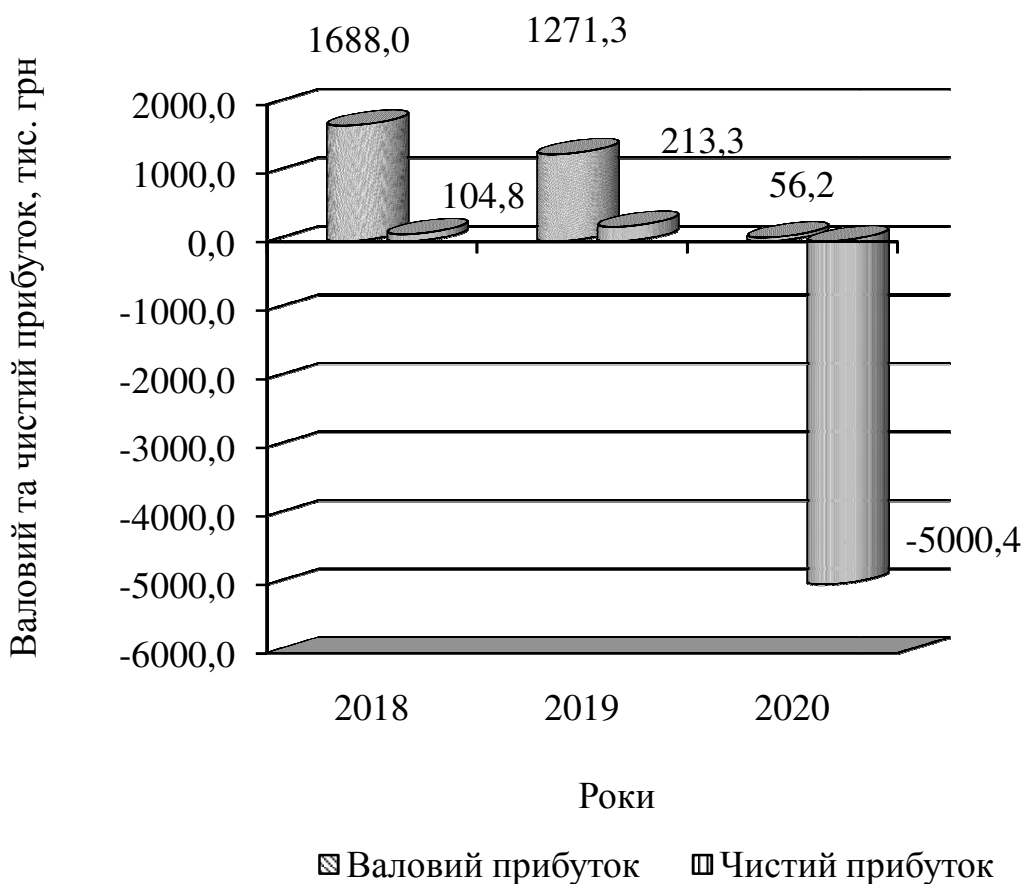

Рис 2.5 – Динаміка валового та чистого прибутку
ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

Таким чином, аналіз динаміки фінансово-економічних показників підприємства за 2018–2020 рр. виявив погіршення стану підприємства, про що свідчить динаміка валового та чистого прибутку, зниження майже в 3 рази обсягу чистого обігового капіталу. Все це свідчить про зниження інвестиційної привабливості ТОВ «Сан Ойл» для інвесторів.

Але є й позитивні моменти в розвитку підприємства, основні виробничі фонди стали використовуватися більш інтенсивно, фондовіддача в 2018 р. склала 3,743 грн./грн., в 2020 р. вона підвищилась в 2,1 рази і досягла значення 7,865 грн./грн. тенденція використання трудового потенціалу теж позитивна, про що свідчить динаміка продуктивності праці.

2.3. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства

Для аналізу стратегічної ефективності підприємства використовуємо метод, заснований на застосуванні коефіцієнта Спірмена. Основу оцінки становить аналіз економічних показників: чистого прибутку, прибутку від продажів, виручки від реалізації, собівартості реалізованої продукції, робіт, послуг, а також показників, що характеризують ефективність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Вимірюється ступінь відповідності фактичної структури показників нормативної. Нормативна система показників темпів зростання виглядає наступним чином:

$$T_p^{чп} > T_p^{пп} > T_p^{вр} > T_p^{дз} > T_p^{сс} > T_p^{зп} > 100\% \quad (2.6)$$

де T_p – темп зростання, % відповідно: ЧП – чистий прибуток, ПП – прибуток від продажів, ВР – виручка від продажу, ДЗ – дебіторська заборгованість, СС – собівартість продажу, ЗП – заробітна плата.

Нормативний ряд темпів зростання показників, є базою для порівняння з фактичним, який визначається в кілька етапів. На першому етапі узагальнюються абсолютні показники фінансово-економічної діяльності підприємства за 4 роки. Динаміка основних фінансово-економічних показників за 2018–2020 рр. ТОВ «Сан Ойл» представлена в табл. 2.11.

Таблиця 2.11 – Динаміка фінансово-економічних показників ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр., тис. грн.

Рікд	Показник					
	Чистий прибуток (ЧП)	Прибуток від продаж (ПП)	Виручка від продажу (ВП)	Дебіторська заборгованість (ДЗ)	Собівартість продукції (СС)	Фонд заробітної плати (ФЗ)
2017	1032,3	1926,8	13000,6	784,3	11073,8	620,7
2018	104,8	1688,0	11170,3	618,3	9482,3	685,3
2019	213,3	1271,3	12121,8	444,1	10850,5	740,2
2020	(4999,4)	56,2	24920,4	228,7	24864,2	896,8

На другому етапі визначається динаміка показників на основі розрахунку темпів зростання табл. 2.12:

$$T_p = \frac{П_{t+1}}{П_t} \cdot 100\%; \quad (2.7)$$

де $П_{t+1}$ – показник t+1 року;

$П_t$ – показник t-го року.

Таблиця 2.12 – Темпи зростання фінансово-економічних показників ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр., %.

Рікд	Показник					
	Чистий прибуток (ЧП)	Прибуток від продаж (ПП)	Виручка від продаж (ВП)	Дебіторська заборгованість (ДЗ)	Собівартість продукції (СП)	Фонд заробітної плати (ФЗ)
2018	10,15	87,61	85,92	125,33	85,62	110,41
2019	203,53	75,31	108,52	71,26	114,43	108,01
2020	-2343,83	4,42	205,58	205,58	229,15	121,16

На третьому етапі формуються динамічні ряди на основі розрахованих фінансово-економічних показників табл. 2.13, які зіставляються з нормативними поруч з метою визначення коефіцієнта рангової кореляції Спірмена, який може приймати значення в діапазоні $[-1; 1]$ і розраховується за формулою:

$$K = 1 - \frac{6 \cdot \sum d^2}{n^3 - n} \quad (2.8)$$

де d – різниця між фактичним рейтингом показника та нормативним;

n – кількість показників (рангів) в динамічному ряду.

Розрахуємо коефіцієнт Спірмена для ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.:

$$K_{2016} = 1 - [(6 \cdot ((1-1)^2 + (2-2)^2 + (3-3)^2 + (6-4)^2 + (4-5)^2 + (5-6)^2)] / (6^3 - 6) = 0,83;$$

$$K_{2016} = 1 - [(6 \cdot ((1-1)^2 + (2-2)^2 + (3-3)^2 + (5-4)^2 + (4-5)^2 + (6-6)^2)] / (6^3 - 6) = 0,94;$$

$$K_{2018} = 1 - [(6 \cdot ((1 - 1)^2 + (5 - 2)^2 + (4 - 3)^2 + (1 - 4)^2 + (3 - 5)^2 + (2 - 6)^2)] / (6^3 - 6) = -0,83.$$

Результати розрахунку коефіцієнта рангової кореляції Спірмена ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр. представлені в табл. 3.9.

Таблиця 2.13 – Результати розрахунку коефіцієнта рангової кореляції Спірмена ТОВ «Сан Ойл» за 2016 – 2018 рр.

Рік	Показник						Коефіцієнт рангової кореляції Спірмена
	ЧП	ПП	ВП	ДЗ	СС	ФЗ	
Нормативний ранг показника	1	2	3	4	5	6	1
2018	1	2	3	6	4	5	0,83
2019	1	2	3	5	4	6	0,88
2020	6	5	4	1	3	2	-0,83

На основі даних табл. 2.13. і додат. Д, можна зробити висновок про те, що стратегічна ефективність ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр., не є ефективною, більш того, спостерігається погіршення її динаміки в 2020 році. Найбільший розрив – між фактичним і нормативним рангами показників «Чистий прибуток» і «Прибуток від продажів», при цьому розрив в рангах практично відсутній за таким показником, як «Виручка від продажів», отже, можна припустити і це підтверджується, що значну питому вагу в структурі витрат займає: собівартість. Оцінка стратегічної ефективності ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. на основі запропонованих критеріїв – 3 бали із 5.

Розглянемо загальну ефективність діяльності підприємства, яка складається з наступних розділів:

Розглянемо загальну ефективність діяльності підприємства, яка складається з наступних розділів: оцінка загальної ефективності діяльності; оцінка пропорційності економічного зростання; оцінка операційної, фінансової, інноваційна - інвестиційної діяльності; оцінка якості прибутку.

Кожен з цих блоків передбачає певний набір аналітичних процедур, проведення яких дозволяє дати оцінку рівня інвестиційної привабливості підприємства. В оцінці загальної ефективності діяльності, доцільно використовувати метод матричного діагностичного аналізу. Суть цього методу – побудова динамічної матричної моделі, елементом якої, є індекси основних показників діяльності підприємства, об'єднаних в три групи: кінцеві, що характеризують результату діяльності (прибуток від продажів, виручка від продажів); проміжні, що характеризують виробничий процес і його результат (собівартість продажів); початкові, що характеризують обсяг використовуваних ресурсів (оборотні активи, основні засоби, середньооблікова чисельність працівників). Локальні елементи індексної матриці ефективності діяльності ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр. представлені в табл. 2.14.

Таблиця 2.14 – Локальні елементи індексної матриці ефективності діяльності ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

Показник	Прибуток від продаж (ПП)	Виручка від продаж (ВП)	Оборотні активи (ОА)	Основні засоби (ОС)	Середньо облікова чисельність (Ч)
ПП	1				
ВП	$T_r^{пп/вп}$	1			
ОА	$T_r^{пп/оа}$	$T_r^{вп/оа}$	1		
ОС	$T_r^{пп/ос}$	$T_r^{вп/ос}$	$T_r^{оа/ос}$	1	
Ч	$T_r^{пп/ч}$	$T_r^{вп/ч}$	$T_r^{оа/ч}$	$T_r^{ос/ч}$	1

Комплексна оцінка ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства проводиться на основі цільових індексів матриці представлених в табл. 2.14 і розраховується за формулою узагальнюючого показника середньоарифметичних індексів:

$$K_{эф} = 2 \cdot \sum T_{пріj} / (n^2 - n), \quad (2.9)$$

де $K_{\text{эф}}$ – показник комплексної оцінки ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства;

$2 \cdot \sum T_{\text{пріj}}$ – подвоєна сума всіх показників темпів приросту.

Оцінка ефективності діяльності ведеться по довідковій таблиці (додат. Ж). Представлені в додат. Ж діапазони значень коефіцієнта ефективності і відповідна їм оцінка підприємства, виділені відповідно за суб'єктивними судженнями. Однак слід зауважити, що чим ближче (або більше) до одиниці значення коефіцієнта ефективності, тим більш інвестиційно-привабливими є підприємства, тому що відзначається позитивна динаміка ключових показників, що характеризують ефективність їх діяльності. При проведенні аналізу методом побудови динамічної матриці, слід звернути увагу на динаміку зміни кожного показника, з метою виявити негативні тенденції.

Розрахунок локальних елементів матриці ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. представлений табл. 2.15.

Таблиця 2.15 – Розрахунок локальних елементів матриці показників ефективності діяльності ТОВ «Сан Ойл» 2018 – 2020 рр.

Елемент матриці	2018	2019	2020	Темп зростання, %		Темп зростання, %	
				2017/2016	2018/2017	2019/2018	2020/2019
ПП/ВП	0,28	0,45	0,44	162,41	98,67	62,41	-1,33
ПП/ОА	0,14	0,81	0,51	571,98	63,39	471,98	-36,61
ПП/ОС	0,84	5,87	2,92	699,60	49,72	599,60	-50,28
ПП/Ч	207,41	1363,6	617,50	657,45	45,28	557,45	-54,72
ВП/ОА	0,62	2,04	1,17	331,29	57,16	231,29	-42,84
ВП/ОС	3,05	13,13	6,62	430,77	50,39	330,77	-49,61
ВП/Ч	753,46	3050,2	1399,88	404,82	45,89	304,82	-54,11
ОА/ОС	4,95	6,44	5,68	130,03	88,16	30,03	-11,84
ОА/Ч	1224,3	1496,0	1201,22	122,20	80,29	22,20	-19,71
ОС/Ч	247,12	232,23	211,50	93,98	91,07	-6,02	-8,93
Усього	–	–	–	–	–	2604,52	-329,95

Показник комплексної оцінки ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства в 2018 році склав 26,05 і згідно додат. Ж дане значення потрапляє в діапазон з оцінкою в 5 балів, що свідчить про ефективної діяльності підп-

риємства. У 2019–2020 рр. році ситуація змінилася і показник комплексної оцінки ефективності виробничо-господарської діяльності склав –3,3 і згідно додат. Ж дане значення потрапляє в діапазон з оцінкою в 1 бал. За 2018–2020 рр. показник комплексної оцінки ефективності виробничо-господарської діяльності діяльності ТОВ «Сан Ойл» знаходиться як середньоарифметичне бальних оцінок, тобто 3 бали.

Оцінку пропорційності економічного зростання підприємства проведемо на основі «золотого правила» економіки:

$$T_p^{\text{пп}} > T_p^{\text{вп}} > T_p^{\text{а}} > 100 \% ; \quad (2.10)$$

$$T_p^{\text{чп}} > T_p^{\text{пп}} > T_p^{\text{вп}} > T_p^{\text{дз}} > T_p^{\text{сс}} > T_p^{\text{зп}} > 100\%, \quad (2.11)$$

де $T_p^{\text{а}}$ – темп зростання активів.

Розрахунок пропорційності економічного зростання ТОВ «Сан Ойл» представлено в табл. 2.16.

Таблиця 2.16 – Темпи зростання фінансово-економічних показників ТОВ «Сан Ойл» за 2019–2020 рр.,%

Показник	Темп зростання, %	
	2019	2020
Чистий прибуток	203,53	–2343,83
Прибуток від продажу	75,31	4,42
Виручка від продажу	108,52	205,58
Середньорічна величина активів	134,38	140,52
Середньорічна величина залученого капіталу	165,97	187,07
Середньорічна короткострокова заборгованість	233,72	255,27
Середньорічна дебіторська заборгованість	116,05	137,11

З табл.2.16 видно, що в 2018 рр., «золоте правило економіки» не дотримується. Прибуток зростає випереджаючим темпом порівняно з виручкою, але активи ростуть швидше виручки. Економічний потенціал підприємства розвивається незбалансовано Але слід зазначити, що матеріально-технічний потенціал підприємства зростає швидше, ніж фінансовий, а значить у підприємства є проблеми з пошуком джерел фінансу-

вання для розвитку. Це свідчить про відносне зниження витрат виробництва та обігу. Виручка зростає випереджаючим темпом порівняно з активами, що означає, що ресурси підприємства використовуються більш ефективно. Тому пропорційність економічного зростання оцінюється в 3 бали (додат. З). Але в 2020 році видно, що ні «золоте правило економіки», ні розширене співвідношення не дотримується, і темпи зростання за чистим прибутком негативні (у підприємства збиток), тому пропорційність економічного зростання підприємства оцінюється в 1 бал (додат. З).

Оцінку ділової активності і фінансових результатів діяльності підприємства проведемо, використовуючи класифікацію операційної, фінансової та інвестиційної ділової активності. Розрахунок ділової активності ТОВ «Сан Ойл» представлено в табл.2.17.

Таблиця 2.17 – Комплексна оцінка ділової активності ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.,%

Показник	Роки		
	2018	2019	2020
1. Показники операційної активності			
Частка запасів в оборотних активах	0,45	0,52	0,57
Коефіцієнт обертання оборотних активів	2,08	1,54	2,00
Коефіцієнт операційної активності	1,21	1,06	1,14
2. Показники фінансової активності			
Частка кредитів в сумі короткострокових зобов'язань	0,61	0,46	0,26
Коефіцієнт співвідношення процентних надходжень і виплат	Min	min	Min
Коефіцієнт фінансової активності	0,0048	0,7268	0,9884
3. Показники інвестиційно-інноваційної привабливості			
Частка основних засобів в сумарних активах	0,33	0,34	0,23
Коефіцієнт оновлення основних засобів	0,00	0,148	0,01
Коефіцієнт інвестиційної ділової активності	0	0	0
Інтегральний показник	1,94	1,987	1,913

Підсумкову оцінку ділової активності проведемо на основі даних додат. К, на підставі даних якого можна зробити висновок про незадовільну ділову активність ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр., тому що інтегральний показник R_j коливався в

діапазоні 1,913–1,987, причому тенденція була чітка, і отже в бальному вираженні це 2 бали.

В аналізі інвестиційної привабливості особливу увагу слід приділити оцінці фінансових результатів діяльності підприємства. Розрахунок фінансових результатів діяльності підприємства представлено в табл. 2.18.

Таблиця 2.18 – Оцінка показників якості прибутку ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

Сигнальні показники	Роки			Оцінка якості прибутку
	2018	2019	2020	
Валова рентабельність продаж, %	15,11	10,49	–	Погіршення якості прибутку
Чиста рентабельність продаж, %	0,94	1,76	–	Погіршення якості прибутку
Чисті активи, млн. грн.	10656,2	6694,3	9982,6	Покращення якості прибутку
Виробничий леверидж	5,71	12,28	–1,57	Зростання підприємницьких ризиків
Фінансовий леверидж	1,011	1,638	4,770	Зростання фінансових ризиків
Співвідношення власного та залученого капіталу	0,989	0,610	0,210	Покращення якості прибутку

Критерії для оцінки даних табл. 2.18 представлені в додат. Л. На основі даних додат. Л. оцінюємо якість прибутку ТОВ «Сан Ойл» за 2018– 2020 рр. в 3 бали.

Для отримання підсумкової зведеної оцінки за спеціальним розділом методики, необхідно здійснити розрахунок середньозважених показників. Зведемо дані оцінок в табл. 2.19 і перемножимо на значення вагових коефіцієнтів. Розрахунок загального рівня поточної інвестиційної привабливості підприємства ТОВ «Сан Ойл» представлено в табл. 2.19.

Аналіз даних з табл. 2.19 дозволяє зробити висновок, що на основі запропонованих критеріїв поточної ІПП ТОВ «Сан Ойл» оцінюється в 3 бали, що відповідає задовільному рівню привабливості підприємства.

Таблиця 2.19 – Зведена таблиця оціночних критеріїв поточної ІПП ТОВ «Сан Ойл»

Група показників	Оцінка в балах	Ваговий коефіцієнт	Підсумкова оцінка
1	2	3	4
1. Загальна ефективність діяльності	3	0,3	0,9
2. Пропорційність економічного зростання	3	0,1	0,3
3. Операційна, фінансова, інвестиційно-інноваційна активність	2	0,4	0,8
4. Якість прибутку та динаміка чистих активів	3	0,2	0,6
5. Підсумкова сума балів	11	1	2,6
6. Максимальна сума балів	20	–	–
7. Середній балл	3	–	–

Для інтерпретації результатів оцінки ІПП перейдемо до контрольного розділу методики, в якому розраховується інтегральний показник:

$$K_{\text{ІНТ}}^{\text{ІПП}} = \sum X_{ij} \cdot a_{ij}, \quad (2.12)$$

де a_{ij} – ваговий коефіцієнт оціночного критерію X_{ij} , причому $\sum a_{ij} = 1$ (для показника стратегічної інвестиційної привабливості – 0,2; для показника оцінка стратегічної ефективності – 0,3; 0,5 – для підсумкової оцінки поточної ІПП. Вагомості визначені експертним шляхом).

X_{ij} – стандартизований показник напрямку ІПП, який розраховується за формулою:

$$X_{ij} = \frac{b_{ij}}{b_{\text{max}}}, \quad (2.13)$$

де b_{ij} – оцінка в балах, напрямок оцінки ІПП

b_{max} – максимальний бал оцінки ІПП.

Узагальнимо результати оцінки стратегічної і поточної ІПП ТОВ «Сан Ойл» в табл. 2.20.

Таблиця 2.20 – Підсумкова оцінка ІПП ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр.

№ п/п	Напрямок оцінки	Середньозважена оцінка, бали		Джерело інформації
		Факт	Максимальний бал	
1	2	3	4	5
Оцінка стратегічної ІПП (загальний розділ)				
1	Оцінка стану на ринку	4,8	5,0	Табл.2.8, ряд.1
2	Оцінка ділової репутації	3,6	4,0	Табл. 2.8, ряд.2
3	Оцінка залежності від великих постачальників та покупців	2,0	3,0	Табл. 2.8, ряд.3
4	Оцінка власників підприємства	4,2	5,0	Табл. 2.8, ряд.4
5	Оцінка рівня керівництва підприємства	3,6	5,0	Табл. 2.8, ряд.5
6	Підсумковий бал по ряд. 1–5 (на основі вагових коефіцієнтів)	16,6	22,0	Табл. 2.8, ряд.6
7	Оцінка стратегічної ефективності	3,0	5,0	Табл. 2.9 та додат.Д
8	Підсумкова стратегічна ІПП	19,6	27	ряд.6 + ряд.7
Оцінка поточної ІПП (спеціальний розділ)				
9	Оцінка ефективності діяльності	0,9	1,5	Табл. 2.18, ряд.1
10	Пропорційність економічного зростання	0,3	0,5	Табл. 2.18, ряд.2
11	Операційна, фінансова, інвестиційно-інноваційна ділова активність	0,8	2,0	Табл. 2.18, ряд.3
12	Якість прибутку, динаміка чистих активів	0,8	1,0	Табл.2.18, ряд.4
13	Підсумкова поточна ІПП	2,6	5,0	Сума ряд.10 – 13
14	Підсумкова оцінка інвестиційної привабливості підприємства	22,2	32,00	ряд.8 + ряд.14

Розрахуємо інтегральний коефіцієнт ІПП ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр. за формулою (2.12):

$$K_{\text{ІНТ}}^{\text{ІПП}} = 0,2 \cdot 16,6/22 + 0,3 \cdot 3/5 + 0,5 = 0,151 + 0,180 + 0,260 = 0,591.$$

Таким чином, виходячи з розрахованих показників, інтегральний коефіцієнт ІПП дорівнює 0,591, що відповідає задовільному рівню (додат.М). Розглянемо питому вагу кожної складової ІПП ТОВ «Сан Ойл» (рис. 2.6).

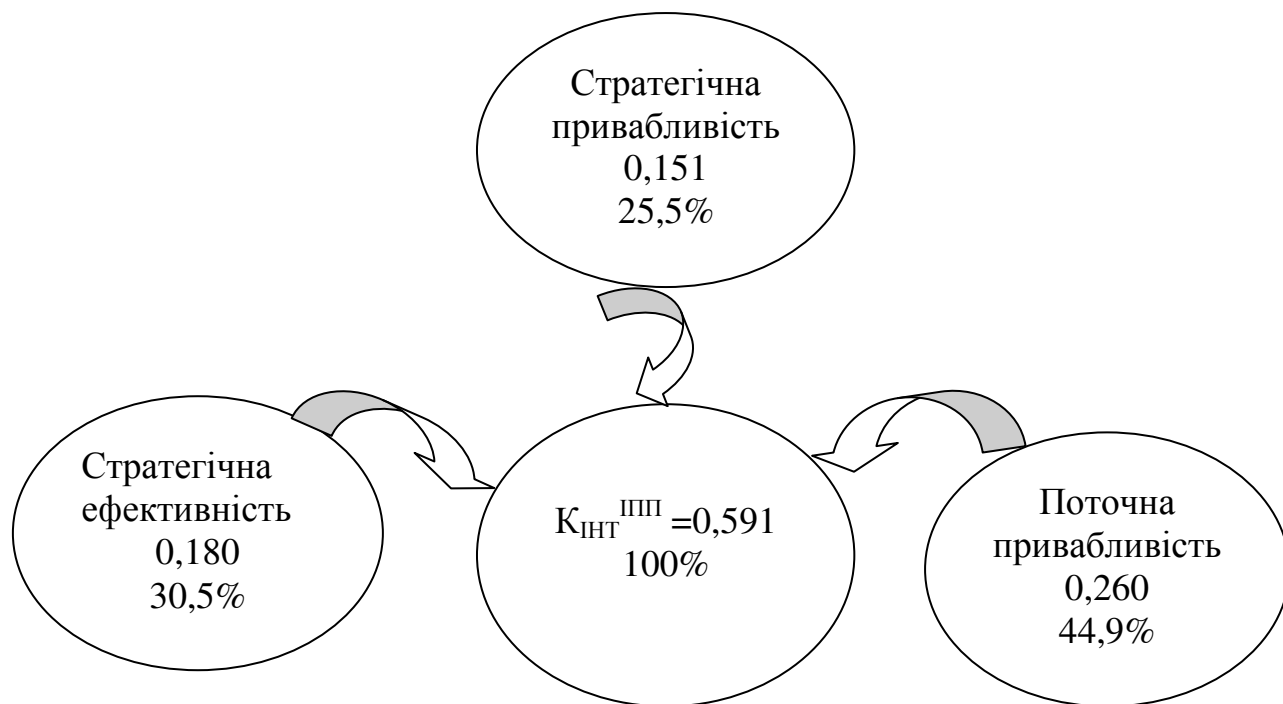

Рис.2.6 – Структура інтегрального коефіцієнта ІПП ТОВ «Сан Ойл» за 2018 – 2020 рр.

Із рис. 2.6 видно, що найбільшу частку в структурі інтегрального коефіцієнта ІПП ТОВ «Сан Ойл» має поточна привабливість – 44,9%. Показниками, що знижують ІПП виступають: рівень ділової активності, стратегічна ефективність підприємства, залежність від великих покупців, операційна, фінансова, інвестиційно-інноваційна ділова активність. Таким чином, керівництву підприємства для підвищення ІПП потрібно покращити стратегічну привабливість шляхом формування позитивної репутації на ринку або розвитку бренду продукції підприємства.

3. РОЗРОБКА МЕТОДИЧНИХ РЕКОМЕНДАЦІЙ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Удосконалення методики щодо оцінки інвестиційної привабливості підприємства

В першому розділі при аналізі методик оцінки ІПП було зроблено висновок про те, що існуюча методична база розрахунку в основному базується або на кількісній оцінці фінансових показників підприємства або тільки на основі якісних показників. Існуючі методики не враховують мезо (риночне оточення, рівень конкуренції в галузі) та макрорівень ІПП (інвестиційний клімат в країні). Це є їх основним недоліком, усунути який можливо, якщо врахувати в оцінці ІПП всі фактори (зовнішні, внутрішні: кількісні та якісні) на основі комплексного підходу, про перспективність якого було зазначено в першому розділі. Нами запропоновано всі фактори оцінки призвести до єдиної розмірності, що можна зробити на основі розробки кваліметричної моделі ІПП, яка передбачає приведення різномірних величин до єдиної шкали виміру. Алгоритм розробки моделі комплексної оцінки ІПП включає наступні етапи (рис. 3.1).

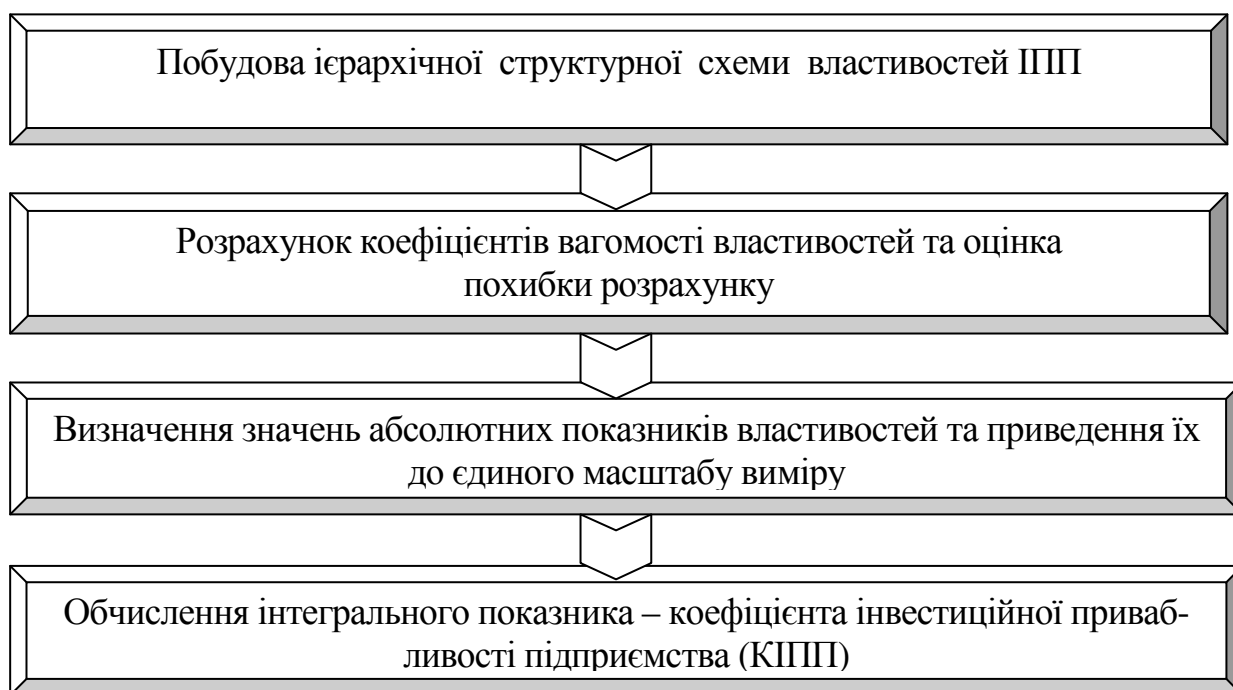

Рис. 3.1 – Алгоритм розробки моделі комплексної оцінки ІПП

На рис. 3.2 представлена схема запропонованої методики розрахунку ІПП на основі кваліметричної моделі.

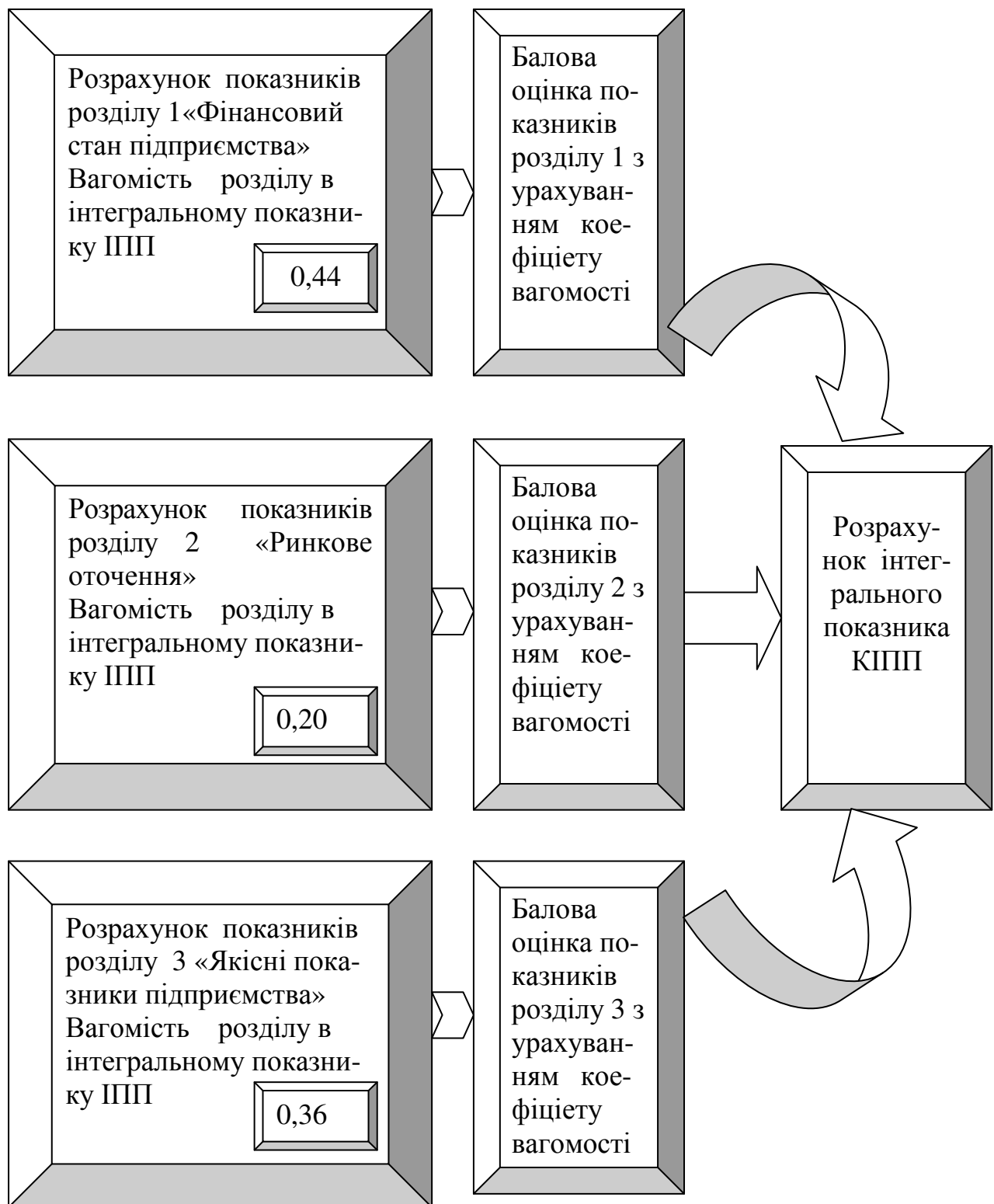

Рис. 3.2 – Схема розрахунку КІПП на основі кваліметричної моделі

Розроблено автором

З рис. 3.2 видно, що розрахунок інтегрального КІПІ складається з трьох напрямків:

- розрахунок показників фінансового стану;
- оцінка експертним шляхом показників риночного оточення;
- оцінка експертним шляхом якісних показників якості.

Склад показників Розділу 1 та порядок їх розрахунку наведено в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Порядок розрахунку показників розділу 1, що характеризують фінансовий стан підприємства

Показник	Рекомендоване значення	Порядок розрахунку
Рентабельність активів	>20%	Відношення прибутку до оподаткування до середньорічної вартості активів в процентах
Рентабельність власного капіталу	>20%	Відношення чистого прибутку до середньорічної вартості власного капіталу в процентах
Коефіцієнт поточної ліквідності	>1,5	Відношення середньорічної вартості оборотних активів до середньорічної вартості короткострокових зобов'язань
Коефіцієнт капіталізації	від 0,2 до 0,5	Відношення середньорічної вартості довгострокових та короткострокових зобов'язань до середньорічної вартості власного капіталу
Коефіцієнт фінансової незалежності	> 0,8	Відношення середньорічної вартості власного капіталу до середньорічної вартості капіталу підприємства
Коефіцієнт відношення капіталізації до чистого прибутку	> 6	Відношення ринкової вартості підприємства до суми чистого прибутку. Якості ринкової вартості можна застосувати «золоте правило оцінщика» вартість підприємства складає 4 суми річного прибутку до оподаткування
ЧОК	> 0	Різниця між середньорічною вартістю оборотних активів та середньорічною вартістю короткострокових зобов'язань

Рекомендований склад показників, які характеризують ринкове оточення підприємства: інвестиційний клімат регіону, інвестиційна привабливість галузі,

географічний ринок збуту продукції, ступінь конкуренції на ринку, динаміка зміни ринкової частки підприємства.

Рекомендований склад якісних показників підприємства: вік підприємства, фінансова прозорість та розкриття інформації, процес планування та підготовки управлінської звітності, кількість співробітників підприємства, рівень автоматизації процесів та зручність інструментів ІТ, політика управління ризиками, система заохочення топ-менеджменту, якість менеджменту, наявність конфліктів з державними органами та персоналом, репутація підприємства.

Значення коефіцієнтів вагомості кваліметричної моделі знаходилися експертним шляхом (було опитано 15 осіб – 5 співробітників підприємства, 5 клієнтів та 5 незалежних експертів).

Розрахунок коефіцієнтів вагомості (КВ) кваліметричної моделі та балова оцінка факторів ІППІ представлена в табл. 3.2.

Таблиця 3.2 – Коефіцієнти вагомості (КВ) кваліметричної моделі та балова оцінка факторів ІППІ

Перший рівень		Другий рівень		Інтегральний КВ* (ІКВ)	Третій рівень		Балова оцінка фактора з урахуванням ІКВ
Властивості	КВ	Фактори	КВ		гр.2·гр.4	Абсолютне значення фактора	
1	2	3	4	5	6	7	8
Розділ 1 «Фінансовий стан підприємства»	0,44	1.1.Рентабельність по активів	0,1	0,4	більше 20 від 10 до 16 менше 10	3 2 1	0,12 0,08 0,04
		1.2. Рентабельність власного капіталу по чистому прибутку	0,1	0,4	більше 10 від 5 до 10 менше 5	3 2 1	0,12 0,08 0,04
		1.3.Коефіцієнт поточної ліквідності	0,12	0,5	від 1,5 до 2,0 від 1,2 до 1,5 менше 1,2	3 2 1	0,15 0,10 0,05
		1.4. Коефіцієнт капіталізації	0,15	0,7	від 0,2 до 0,5 менше 0,2 більше 0,5	3 2 1	0,21 0,14 0,07

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8
		1.5.Коефіцієнт фінансової незалежності	0,15	0,7	більше 0,8 від 0,5 до 0,8 менше 0,5	3 2 1	0,21 0,14 0,07
		1.6.Відношення капіталізації до чистого прибутку	0,3	0,13	більше 6 від 4 до 6 менше 4	3 2 1	0,39 0,26 0,13
		1.7. ЧОК	0,08	0,03	більше 0 дорівнює 0 менше 0	3 2 1	0,09 0,06 0,03
		Разом за розділом 1:	1,00	–			Max* 1,29
Розділ 2 «Ринкове оточення»	0,2	2.1. Інвестиційний клімат регіону	0,1	0,02	сприятливий несприятливий вкрай несприятливий	3 2 1	0,06 0,04 0,02
		2.2. Інвестиційна привабливість галузі	0,2	0,04	висока середня низька	3 2 1	0,12 0,08 0,04
		2.3. Географічний ринок збуту продукції	0,15	0,03	український харківський обласний	3 2 1	0,09 0,06 0,03
		2.4.Ступінь конкуренції на ринку	0,3	0,06	Низька середня висока	3 2 1	0,18 0,12 0,06
		2.5.Динаміка зміни ринкової частки підприємства	0,25	0,05	позитивна без змін негативна	3 2 1	0,15 0,10 0,05
		Разом за розділом 2:	1,0	–			Max 0,60
		Розділ 3 «Якісна характеристика»	0,36	3.1. Вік підприємства	0,09	0,03	старше 10 років від 5 до 10 років до 5 років
3.2.Фінансова прозорість та розкриття інформації	0,13			0,05	Розкриття інформації звітності в ЗМІ Інформація розкривається частково труднощі в отриманні інформації	3 2 1	0,15 0,10 0,05
3.3. Процес планування та підготовки управлінської звітності	0,12			0,04	бізнес-аналіз ВІ-рішення ERP технології електронні таблиці Exel	3 2 1	0,12 0,08 0,04
3.4.Кількість співробітників підприємства	0,07			0,03	більше 100 осіб від 50 до 100 осіб до 50 осіб	3 2 1	0,09 0,06 0,03

Закінчення табл. 3.2

1	2	3	4	5	6	7	8
		3.5.Рівень автоматизації процесів та зручність інструментів ІТ	0,09	0,03	високий середній низький	3 2 1	0,06 0,04 0,02
		3.6.Політика управління ризиками	0,05	0,02	збалансована агресивна консервативна	3 2 1	0,06 0,04 0,02
		3.7.Система заохочення топ-менеджменту	0,08	0,03	опцій ні програми бонусні програми відсутня	3 2 1	0,09 0,06 0,03
		3.8. Якість менеджменту	0,1	0,03	висока середня низька	3 2 1	0,12 0,08 0,04
		3.9. Наявність конфліктів з державними органами та персоналом	0,1	0,04	відсутні з персоналом з персоналом та державними органами	3 2 1	0,12 0,08 0,04
		3.10. Репутація підприємства	0,18	0,06	Висока середня низька	3 2 1	0,18 0,12 0,06
		Разом за розділом 3:	1,00				
Усього	1,00						Max* 3,00

Далі розраховується інтегральний КІПП за наступною формулою:

$$\text{КІПП} = \sum_{i=1}^n X_i / X_{\max}, \quad (3.1)$$

де $i = 1, 2, 3, \dots$ – кількість факторів ($n = 21$)

X_i – балова оцінка i -ого фактора з урахуванням інтегрального КВ;

$X_{\max}$ – максимально можлива сумарна кількість балів за графою 6 (табл.3.2), дорівнює 3,00.

Апробуємо запропоновану методику оцінки ІПП на прикладі ТОВ «Сан Ойл». Результати розрахунку представлено в табл.3.3.

Таблиця 3.3 – Результати розрахунку інтегрального КІПП «Сан Ойл» за 2020 р.

Фактори	Абсолютне значення фактора	Балова оцінка	Балова оцінка фактора з урахуванням ІКВ
3	6	7	8
Фінансовий стан підприємства			
1.1.Рентабельність активів	менше 10% (відсутня)	1	0,04
1.2. Рентабельність власного капіталу по чистому прибутку	менше 5% (відсутня)	1	0,04
1.3.Коефіцієнт поточної ліквідності	менше 1,2	1	0,05
1.4. Коефіцієнт капіталізації	більше 0,5 (4,77)	1	0,07
1.5.Коефіцієнт фінансової незалежності	менше 0,5 (0,173)	1	0,07
1.6.Відношення капіталізації до чистого прибутку	менше 4	1	0,13
1.7. ЧОК	більше 0 (1132,8)	3	0,09
Разом за розділом 1:			0,40
Ринкове оточення			
2.1 Інвестиційний клімат регіону	несприятливий	2	0,04
2.2. Інвестиційна привабливість галузі	висока	3	0,12
2.3. Географічний ринок збуту продукції	харківський	2	0,06
2.4.Ступінь конкуренції на ринку	висока	1	0,06
2.5.Динаміка зміни ринкової частки підприємства	позитивна	3	0,15
Разом за розділом 2:			0,43
Якісна характеристика			
3.1. Вік підприємства	від 5 до 10 років	2	0,06
3.2.Фінансова прозорість та розкриття інформації	інформація розкривається частково	2	0,10
3.3. Процес планування та підготовки управлінської звітності	таблиці Excel	1	0,04
3.4.Кількість співробітників підприємства	до 50 осіб	1	0,03
3.5.Рівень автоматизації процесів та зручність інструментів ІТ	низький	1	0,02
3.6.Політика управління ризиками	агресивна	2	0,04
3.7.Система заохочення топ-менеджменту	бонусні програми	2	0,06
3.8. Якість менеджменту	середня	2	0,08
3.9. Наявність конфліктів з державними органами та персоналом	відсутні	3	0,12
3.10. Репутація підприємства	середня	2	0,12
Разом за розділом 3:			0,65
КІПП = (0,40 + 0,43 + 0,65) / 3,0 = 0,493			

Якщо КІПП =1, то це свідчить про високу ІПП; якщо КІПП знаходиться в межах від 0,5 до 1 – середній рівень, якщо ж КІПП < 0,5 , то ІПП знаходиться на

низькому рівні. Розрахунки показали, що ІКПП ТОВ «Сан Ойл» в 2020 р. знаходилось на рівні $0,493 < 0,5$, тому підприємству присвоєно статус організації з низьким рівнем ІП. Керівництву підприємства необхідна розробити в довгостроковій перспективні програму щодо підвищення рівня ІПП.

3.2. Формування програми підвищення інвестиційної привабливості підприємства

Керівництво ТОВ «Сан Ойл» має робити все можливе для залучення інвесторів і, не розраховуючи на покращення інвестиційного клімату в Харківській області, а також в Україні в цілому. Для нивілювання та зменшення впливу ринкового середовища на ІПП, керівництву ТОВ «Сан Ойл» необхідно розробити ефективну програму з управління нею. Алгоритм управління ІПП має такий вигляд. (рис. 3.3).

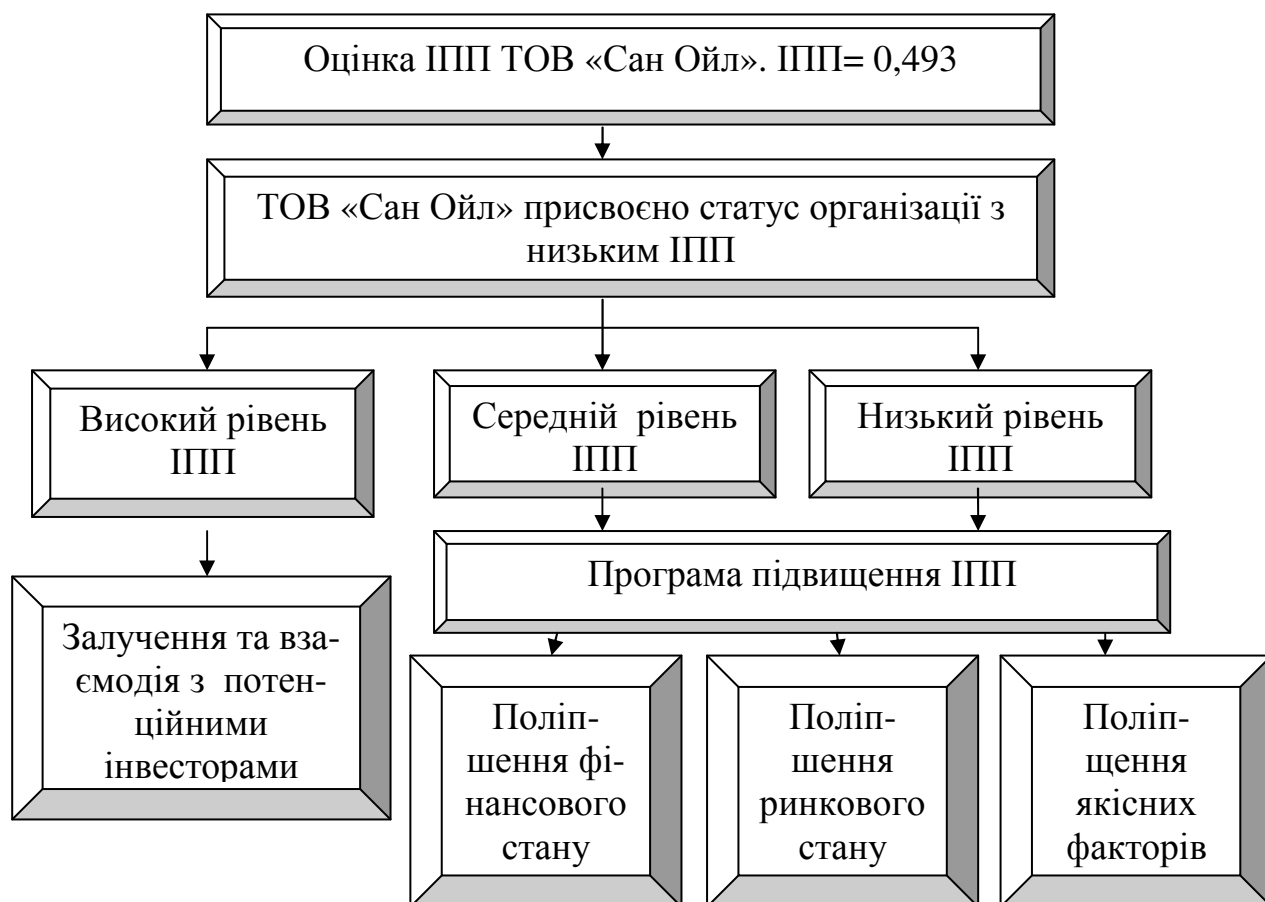

Рис. 3.3. – Алгоритм управління ІПП

В зв'язку з тим, що в 2020 р. підприємство не отримало чистого прибутку, та його показники рентабельності дорівнювали 0 в перспективі ТОВ «Сан Ойл!» потрібно покращити свій фінансовий стан. Заходи щодо покращення фінансового стану підприємства наведено на рис.3.4.

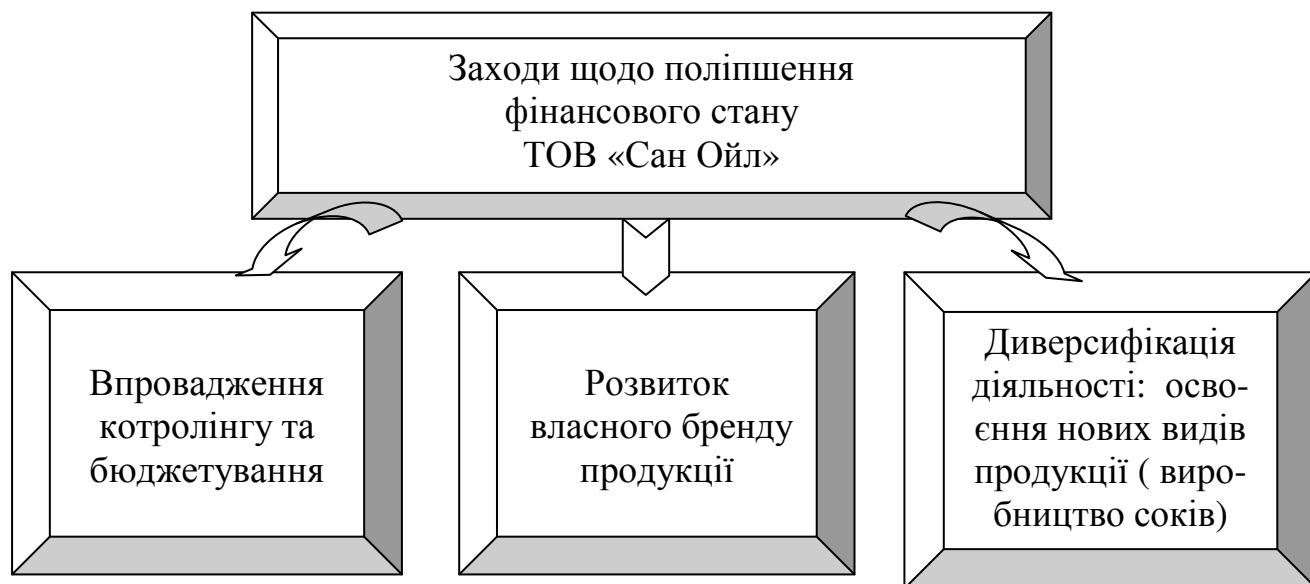

Рис. 3.4 – Заходи щодо покращення фінансового стану ТОВ «Сан Ойл»

Із рис. 3.4 видно, що підприємству для покращення свого фінансового стану необхідно впровадити контролінг та бюджетування, які є ефективним інструментом управління грошовими потоками та фінансовими показниками роботи підприємства. З метою збільшення чистого прибутку запропоновано диверсифікувати діяльність, впровадити лінію по виробництву овочевих та фруктових соків.. Це доцільно, тому що виробничі площі ТОВ «Сан Ойл» знаходяться в сільській місцевості. У мешканців сусідніх з виробничими потужностями підприємства сел. скроплюються надлишки фруктів (яблук, груш) та овочей (яблука, груші, гарбуз, томати), які вони не мають можливості везти в місто, оскільки в селах більшою частиною проживають люди, вік яких перевищує відмітку 70 років. Ситуація вкрай погіршилася в 2020–2021 рр. в зв'язку чергою локдаунів, визваних коронавірусною інфекцією. Для поліпшення фінансового стану підприємству потрібно розвивати свій бренд, який в подальшому дасть додатковий прибуток, оскільки якщо продукція

буде якісною, то підприємство зможе її продати на ринку за ціну більшу ніж у конкурентів.

Поліпшення ринкового становища можливо добитися за рахунок виходу на ринки інших областей України, наприклад Сумської, Луганської, Донецької та Полтавської областей. Цьому виходу повинна сприяти активна рекламна компанія.

Першорядним заходом для підвищення ІПП стає створення в організації спеціального підрозділу зв'язків з інвесторами – ІР служби, яка перебуває на перетині фінансів, комунікаційної політики, маркетингу та права, що має на меті побудова максимально ефективної двосторонньої комунікації між підприємством, інвестиційною спільнотою та іншими групами інтересів, що впливають або потенційно здатні впливати на інвестиційну оцінку підприємства.

Далі необхідно здійснити заходи, що підвищують ІПП за рахунок «якісних» факторів:

- покращення репутації підприємства;
- впровадження системи планування ресурсів організації ERP (Enterprise Resource Planning System – система планування ресурсів організації) – інтегрованої системи на базі інформаційних технологій для управління внутрішніми та зовнішніми ресурсами підприємства. Побудована на централізованій базі даних, система формує стандартизований єдиний інформаційний простір організації;
- використання CRM-системи. CRM (Customer Relationship Management) – управління взаємозв'язками з клієнтами.

Вивчення практики різних підприємств по покращенню репутації дозволило виявити напрямки робіт з подальшого покращення репутації компанії [102, с. 9]:

- розвиток внутрішнього брендингу;
- зміцнення принципів клієнтоорієнтованості;
- посилення бренду.

Напрямки розвитку внутрішнього брендингу представлено на рис. 3.5.

Основний метод розвитку внутрішнього брендингу – коригування відносин з сторони керівництва та зміни у системі мотивації персоналу.

Рис. 3.5 – Напрямки розвитку внутрішнього брендингу підприємства [102, с. 19]

«Другим напрямком поліпшення репутації є зміцнення принципів клієнтоорієнтованості» [102, с. 9]: Основний метод – використання CRM-системи. CRM (Customer Relationship Management) – управління взаємозв'язками з клієнтами. Головне завдання CRM систем – підвищення ефективності бізнес-процесів, зосереджених у «фронт-офісі», спрямованих на залучення та утримання клієнтів. На рівні технологій CRM – це набір додатків, пов'язаних єдиною бізнес-логікою та інтегрованих у корпоративне інформаційне середовище підприємства на основі єдиної бази даних. Спеціальне програмне забезпечення дозволяє провести автоматизацію відповідних бізнес-процесів у маркетингу, продажах та обслуговуванні. Як результат, ТОВ

«Сан Ойл» може звернутися до «потрібного» клієнта в «правильний» момент часу,» з найбільш ефективною пропозицією і по найбільш зручному каналу взаємодії.

Третій напрямок покращення репутації підприємства – посилення бренду (реалізація стратегії ребрендингу) (рис. 3.6) .

Рис. 3.6 – Етапи реалізації програми ребрендингу ТОВ «Сан Ойл»

Складено автором на основі [102, с . 20]

Таким чином, реалізації запропонованої вище програми підвищення ІІІ ТОВ «Сан Ойл» забезпечить йому більшу увагу з боку інвестиційної спільноти, що дозволить підприємству реалізувати стратегію виходу на нові регіональні ринки (Сумська, Луганська, Донецька та Полтавської області).

3.3. Оцінка економічної ефективності розроблених заходів

В п. 3.2 було запропоновано для поліпшення фінансового стану підприємства диверсифікувати діяльність шляхом освоєння нових видів продукції (овочевих та фруктових соків). Проведемо оцінку економічної ефективності інвестиційного проекту по налагодженню в ТОВ «Сан Ойл» виробництва фруктових та овочевих соків.

Для здійснення проекту потрібні інвестиції в обладнання у розмірі 897,0 тис. грн. (табл.3.4).

Таблиця 3.4 – Склад інвестицій в устаткування по виробництву соків

Найменування устаткування	Кількість, шт	Вартість, тис.грн.
1. Ванна тривалої пастеризації пастеризації ІПКС–072–630(Н)	1	43,20
2.Фільтр ІПКС–126–3–200	1	67,00
3. Насос відцентровий ІПКС–017–ОНЦ–2,0/20	2	230,00
4. Резервуар РМ–6,3	2	78,00
5. Комплект обладнання для пастеризації сока ІПКС–013(Р–2500Р)	1	93,60
6.Дозатор рідких та в'язких продуктів ІПКС–071	1	87,30
7.Стол робочий ІПКС–075–1,5(Н)	2	16,60
8.Машина упаковочна «Твіст-Офф» ІПКС–127В	1	78,50
9. Компресор СІАО–185	1	152,60
10. Установа етикетувальна ІПКС–099Ц	1	50,20
Разом	–	897,00

Технологічний процес виготовлення соку відбувається в кілька етапів: приготування розчину цукру та дозування концентрату; приготування соку за рецептурою; пастеризація та охолодження соку; резервування пастеризованого соку; розлив соку в скляну тару; упакування банок кришками; наклеювання етикеток на скляну тару.

Передбачається, що реалізація інвестиційного проекту займе період з січня до березня 2022 року. Календарний план реалізації інвестиційного проекту з виробництва соків у ТОВ «Сан Ойл» представлено у табл. 3.5.

Таблиця 3.5 – Календарний план реалізації інвестиційного проекту по виробництву соків в ТОВ «Сан Ойл»

Заходи	Місяці року		
	січень	лютий	березень
Проведення маркетингового дослідження та розробка ТЕО			
Вирішення питання фінансування			
Виплата авансу за обладнання			
Пошук персоналу			
Поставка устаткування, монтаж			
Розміщення реклами			
Пуско-налагоджувальні роботи			

Інвестиційні ТОВ «Сан Ойл» у проект представлені у табл. 3.6, з якої видно, що підприємству необхідно інвестувати 2570,3 тис. грн., в тому числі в основний капітал –1715,4 тис. грн, в оборотний – 854,9 тис. грн.

Таблиця 3.6 – Інвестиції ТОВ «Сан Ойл» за проектом по виробництву соків

Напрямок інвестування	Сумма, тис. грн.	Місяці		
		січень	лютий	березень
Будівництво цеху	716,3	716,3		
Витрати на закупку обладнання	897,0	450,0	447,0	
Витрати на оборотний капітал	854,9			854,9
Логістичні витрати (доставка обладнання)	102,1	30,0	60,0	12,1
Разом інвестицій.	2570,3	1196,3	507,0	867,0

Так як в 2020 р. у підприємства відсутні прибуток, то джерелом фінансування проекту виступає кредит банку під 10% річних.

У табл. 3.7 представлена планова програма виробництва соків у ТОВ «Сан Ойл» на 5 наступних років..

Таблиця 3.7 – Планова програма виробництва соків у ТОВ «Сан Ойл» на 5 років

Найменування соку	Роки				
	1	2	3	4	5
Томатний	172800	230400	230400	230400	230400
Яблучний	172800	230400	230400	230400	230400
Морковно-яблучний	172800	230400	230400	230400	230400
Гарбузово-яблочний	172800	230400	230400	230400	230400
Сливовий	172800	230400	230400	230400	230400
Разом	864000	1152000	1152000	1152000	1152000

Програма продажу здійснюватиметься шляхом укладання контрактів на пряме постачання продукції оптовим продавцям, а також за допомогою рекламних акцій. Річні експлуатаційні витрати ТОВ «Сан Ойл» на виробництво соків представлені у табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Річі експлуатаційні витрати ТОВ «Сан Ойл» на виробництво різних видів соків, тис. грн.

Вид витрат	Вид соку					Разом за рік
	томатний	яблучний	морковно-яблучний	гарбузово-яблучний	сливовий	
1	2	3	4	5	6	7
Витрати на сировину на (фрукти, овочі, вода, цукор, стабілізатори)	1 117,3	837,8	1 284,4	712,5	982,2	4 940,2
Витрати на електроенергію	76,8	76,8	76,8	76,8	76,8	384,0
Витрати на опалення	170,0	170,0	170,0	170,0	170,0	850,0
Витрати на водопостачання	352,0	352,0	352,0	352,0	350,0	1 760,0
Витрати на упаковку	588,0	588,0	588,0	588,0	588,0	2940,0
Витрати на рекламу	60,0	60,0	60,0	60,0	60,0	300,00
Разом	2 364,1	2 084,3	2 531,2	1 959,3	2 235,3	11 174,2

Розрахунок витрат на оплату праці з відрахуваннями на соціальне страхування наведено у табл.3.9.

Визначимо собівартість виготовлення 1 л соку. Річні собівартість (С/с) на виробництво соків складаються з витрат експлуатаційних та на оплату праці :

$$C/c = 11\,174,2 + 2\,232,6 = 13\,406,8 \text{ тис. грн.}$$

Тоді собівартість виготовлення 1 л соку складе:

$$C/c_{1л} = 13\,406,8 / 864,0 = 15,52 \text{ грн./л}$$

Таблиця 3.9 – Розрахунок річних витрат на оплату праці з відрахуваннями на соціальне страхування

Найменування посади	Заробітна плата за місяць, тис грн.	Кількість осіб, людей	Заробітна плата за рік, тис. грн..
Менеджер по продажам	15,0	1	180,0
Завідувач складом	10,0	1	120,0
Фасовщик	9,0	1	108,0
Головний технолог	17,0	1	204,0
Водій	12,0	4	576,0
Упаковщик	8,0	2	192,0
Інженер-наладчик	14,0	1	168,0
Прибиральниця	6,5	1	78,0
Охоронець	8,5	2	204,0
Відрахування на соціальне страхування (22%)	–	–	402,6
Разом	–	14	2 232,6

Адміністративні витрати підприємства становитимуть 9% від обсягів реалізації, продукції, витрати витрати на збут – 5%.

Розрахунок величини річного грошового потоку інвестиційного проекту по виробництву соків в ТОВ «Сан Ойл» представлено в табл. 3.10, з якої видно, що річний грошовий потік складе 7 689,6 тис. грн., місячний відповідно 640,8 тис. грн.

Таблиця 3.10 – Розрахунок величини річного грошового потоку інвестиційного проекту по виробництву соків в ТОВ «Сан Ойл»

Показник	Річні витрати, тис. грн.
Річна програма по виробництву соків, тис. л.	864,0
Ціна 1 л соку, грн	30,0
Доходи від реалізації соку, тис. грн.	25 920,0
Собівартість виробництва 1 л соку, грн./л	15,52
Собівартість виробництва соку, тис. грн.	13 406,8
Адміністративні витрати (9% доходу від реалізації), тис. грн.	2 335,0
Витрати на збут (5% доходу від реалізації) тис. грн.	1 296,0
Відсотки за користування кредитом (10% річних, обсяг кредиту 2570,3 тис. грн.)	257,0
Прибуток до оподаткування, тис. грн.	8 625,2
Чистий прибуток, тис. грн.	7 072,7
Амортизація (норма амортизаційних відрахувань становить 6% на квартал (6% · 4=24%), тис. грн.	616,9
Річний грошовий потік, тис. грн.	7 689,6
Місячний грошовий потік, тис. грн.	640,8

Проведемо обґрунтування ставки дисконтування за інвестиційним проектом кумулятивним методом.

Основна розрахункова формула має такий вигляд [103]:

$$i = z + \sum_{m=1}^n R_m, \quad (3.2)$$

де z – безризикова ставка доходу;

r_m – премія за m -вид ризику;

m – кількість премій за ризик.

Для цілей оцінювання в якості безризикової премії візьмемо ставку доходності на рівні доходності «воєнних» казначейських зобов'язань Міністерства фінансів України, а саме 7,25% річних [104]. Далі проведемо оцінку ризиків для ТОВ «Сан Ойл», результати оцінки наведені в табл.3.11.

Таблиця 3.11– Показники ризику ТОВ «Сан Ойл»

Вид ризику	Інтервал значень, %	Показник для підприємства, %
Керівний склад	0 – 5	3
Розмір підприємства	0 – 5	2
Фінансова структура (джерела фінансування)	0 – 5	5
Диверсифікованість клієнтської бази	0 – 5	3
Рівень та прогнозованість прибутку	0 – 5	4
Корупційні ризики	0 – 7	7
Ризик воєнних дій	0 – 7	5
Політичні ризики (в т.ч. законодавчі)	0 – 7	5
Разом		34

Із табл. 3.11 видно, що додаткова премія за ризик становить 34%. Розрахуємо ставку дисконту для інвестиційного проекту методом кумулятивної побудови на 2022 рік по формулі (3.2) : $i_{2022} = 7,25 + 34,00 = 41,25\%$.

Проведемо оцінку економічної ефективності впровадження інвестиційного проекту по виробництву соку в ТОВ «Сан Ойл» за наступними показниками: чистий дисконтований грошовий потік ЧГП, термін окупності $T_{ок}$, рентабельність інвестицій PI, індекс доходності ІД. Методика розрахунку показників наведена в додат. М.

В додат. О наведено розрахунок ЧГП інвестиційного проекту по виробництву соків в ТОВ «Сан Ойл». З табл.О.1 видно, що ЧГП проекту становить 3916,2 тис. грн., що більше 0 – достатня ознака запровадження інвестиційного проекту. Виконаємо дослідження інвестиційного проекту на предмет інших критеріїв доцільності: терміну окупності, рентабельності інвестицій, індексу прибутковості.

Розрахуємо термін окупності проекту з виробництва соку за формулою (Н.4): $T_{ок} = 4 + (2507,3 - 2386,4) / 554,3 = 4,2$ місяця

Розрахуємо індекс доходності інвестиційного проекту по виробництву сока за формулою (Н.6): $ІД = (622,9 + 604,9 + 587,6 + 571,0 + 554,3 + 538,9 + 523,5 + 508,8 + 494,7 + 480,6 + 467,1 + 453,7) / 3916,2 = 6408,0 / 3916,2 = 1,64 > 1$.

$ІД = 1,64 > 1$, що свідчить про ефективність інвестицій.

Виконаємо розрахунок рентабельності інвестицій по проекту за формулою (Н.5): $PI = (3916,2 / 2507,3) \cdot 100\% = 156,19\%$.

Рентабельність інвестицій проекту склала 156,19%, що 14,2–16,5 рази вище за ефективність альтернативного вкладення в банку (за даними Мінфіну України діапазон ставки по депозитам в банках з 17.2021 по 12.01.2022 коливалася в межах 9,31–11,0% [106]). Таким чином, інвестиційний проект по виробництву сока доцільний для впровадження в ТОВ «Сан Ойл».

Запропоновані заходи по покращенню репутації ТОВ «Сан Ойл» рахунок розвитку бренду продукції та внутрішнього брендингу (ERP- технологія планування ресурсів організації; CRM-система управління взаємозв'язками з клієнтами) позитивно вплине на ряд якісних показників інтегрального КІПП (табл.3.12).

Таблиця 3.12 – Розрахунок впливу розроблених заходів на інтегральний КІПП ТОВ «Сан Ойл»

Фактор в методиці оцінки інтегрального КІПП (табл. 3.2)	До впровадження		Після впровадження		Зміна ІКВ
	балова оцінка	балова оцінка ІКВ	балова оцінка	балова оцінка ІКВ	
3.3.Процес планування та підготовки управлінської звітності(бюджетування, ERP-технології)	1	0,04	2	0,08	0,04
3.5.Рівень автоматизації процесів та зручність інструментів ІТ(CRM-система)	1	0,02	2	0,04	0,02
3.8. Якість менеджменту (CRM-система, контролінг)	2	0,08	3	0,12	0,04
3.10. Репутація підприємства	2	0,12	3	0,18	0,06
Разом зміни	–	–	–	–	0,16
КІПП	0,493		0,493 + 0,16 = 0,653		0,16

З табл.3.12 видно, що інтегральний КІПП ТОВ «Сан Ойл» зріс на 0,16 балів і досяг значення до 0,653 (середньо привабливе підприємство) проти 0,493 до впровадження (низько привабливе). Таким чином, ціль роботи досягнута.

ВИСНОВКИ

У першому розділі роботи досліджено сутність інвестиційної привабливості підприємства та чинники, що на неї впливають.

Систематизація існуючих підходів щодо сутності «інвестиційної привабливості підприємства» показала відсутність серед науковців єдності поглядів на цю категорію. ІПП розглядають в чотирьох напрямках: як умову розвитку підприємства; як умову інвестування; як сукупність показників фінансово-економічного та майнового стану; як показник ефективності інвестування.

В роботі наведено авторське визначення ІПП як інтегральної характеристики об'єкта інвестування з позицій перспективності його розвитку на глобальному ринку, прибутковості інвестицій та рівня інвестиційних ризиків інвестора.

У науковій літературі виділяють кілька методичних підходів для оцінки ІПП: ринковий, фінансовий, інтегральний, вартісний, комплексний, підхід обліку ризиків придбання.

В другому розділі роботи виконано аналіз стратегічного стану та інвестиційної привабливості ТОВ «Сан Ойл». Підсумкова оцінка стратегічної складової ІПП ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020 рр. дорівнює 16,2 з 22 балів, що відповідає середньому рівню, тобто у підприємства існує можливість залучення додаткового інвестиційного капіталу для розвитку.

Аналіз динаміки фінансово-економічних показників діяльності підприємства показав про погіршення фінансового стану підприємства за період 2018–2020 рр. Так чистий оборотний капітал підприємства як індикатор ІПП має позитивне значення, але за 2018–2020 рр. його розмір скоротився в 3,13 рази і склав в 2020 р. – 1132,8 тис. грн. проти 3551,0 тис. грн. в 2018 р. В довгостроковій перспективі у ТОВ «Сан Ойл» існує тенденція падіння інвестиційної привабливості.

Розвиток підприємства йде непропорційно та неефективно. Так темп зростання чистих доходів від реалізації ТОВ «Сан Ойл» в 2018–2019 рр. склав 108,5%, в той час як темп зростання собівартості реалізованої продукції – 114,4%. Даний факт свідчить про падіння ефективності діяльності підприємства. Підтверджен-

ням цього висновку є динаміка всіх показників рентабельності та їх низьке значення. Так рентабельність активів в 2019 р. склала 1,2%, рентабельність власного капіталу – 3,186 %. В 2020 р. показники рентабельності відсутні, оскільки підприємство отримало збитки. Причиною цього послужила пандемічна криза, визвана вірусом COVID-2019, черга локдаунів, неефективний менеджмент підприємства.

В роботі проведено оцінку інтегрального коефіцієнту ІПП ТОВ «Сан Ойл» за 2018–2020. Він дорівнює 0,591, що відповідає задовільному рівню привабливості. Найбільшу частку в структурі інтегрального коефіцієнта ІПП ТОВ «Сан Ойл» має поточна привабливість – 44,9%. Показниками, що знижують ІПП виступають: рівень ділової активності, стратегічна ефективність підприємства, залежність від великих покупців, операційна, фінансова, інвестиційно-інноваційна ділова активність. Таким чином, керівництву підприємства для підвищення ІПП потрібно покращити стратегічну привабливість шляхом формування позитивної репутації на ринку або розвитку бренду продукції підприємства.

В третьому розділі роботи удосконалено методикку оцінки інвестиційної привабливості підприємства на основі кваліметричної моделі, яка враховує фінансовий стан підприємства, його ринкове оточення та якісні показники діяльності. Оцінка інтегрального КІПП ведеться з позицій перспективного для вітчизняних підприємств комплексного підходу, оскільки він дозволяє всебічно оцінити різні аспекти діяльності підприємства та дати повну картину про досліджуване явище.

Розрахунок інтегральною КІПП ведеться за трьома розділами:

- «Фінансовий стан підприємства» (коефіцієнти рентабельності активів, власного капіталу, коефіцієнт автономії, капіталізації, розмір ЧОК та інші):
- «Ринкове оточення підприємства» (оцінка експертним шляхом інвестиційного клімату країни, інвестиційної привабливості галузі, ступеню інтенсивності конкуренції в галузі, динаміки зміни ринкової долі підприємства)
- «Якісні показники діяльності» (оцінка експертним шляхом процесів планування та підготовки управлінської звітності, рівень автоматизації процесів та зручність інструментів ІТ, якості менеджменту, репутації підприємства та інш.)

Для підвищення ІПП ТОВ «Сан Ойл» в роботі запропоновано ряд заходів

Для покращення фінансового стану запропоновано впровадити:

- контролінг та бюджетування, які є ефективним інструментом управління грошовими потоками та фінансовими показниками роботи підприємства;
- диверсифікувати діяльність підприємства (впровадження лінії по виробництву овочевих та фруктових соків) з метою отримання додаткового чистого прибутку ;

Для покращення репутації запропоновано:

- розвиток внутрішнього брендингу (впровадження системи планування ресурсів організації ERP, використання CRM-системи управління взаємозв'язками з клієнтами);
- розвиток та посилення бренду продукції.

Проведена оцінка економічної ефективності впровадження інвестиційного проекту по виробництву соків в ТОВ «Сан Ойл» показала, що проект окупиться за 4,2 місяця, ЧГП проекту складає 3 916, 2 тис. грн, індекс доходності $1,636 > 1$.

Рентабельність інвестицій проекту склала 156,19%, що 14,2–16,5 рази вище за ефективність альтернативного вкладення в банку (за даними Мінфіну України діапазон ставки по депозитам в банках з 17.2021 по 12.01.2022 коливалася в межах 9,31–11,0% . Таким чином, інвестиційний проект по виробництву соків доцільний для впровадження в ТОВ «Сан Ойл».

Запропоновані заходи по покращенню репутації ТОВ «Сан Ойл» рахунок розвитку бренду продукції та внутрішнього брендингу (ERP- технологія планування ресурсів організації; CRM-система управління взаємозв'язками з клієнтами) позитивно вплинуть на ряд якісних показників інтегрального КІПП. Інтегральний КІПП ТОВ «Сан Ойл» зросте на 0,16 балів і буде дорівнювати 0,653 проти 0,493 до впровадження , що по шкалі привабливості означає , що ТОВ «Сан Ойл» змінило свій статус з низькопривабливого для інвесторів до середньопривабливого, що підсилює його шанси залучити інвестиції для розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Berens, V. and Havranek, P.M. (2008) Manual on Investment Efficiency Evaluation], Publishing House Interekspert INFRA-M, 528 p
2. Bernstein, L. (1992). Financial Statement Analysis: Theory, Application, and Interpretation .The Irwin Series in Undergraduate Accounting) 5th Edition. Richard Irwin,1992. 1075 p
3. Birman, G., & Shmidt S. (1994). Economic analysis of investment projects New York : Elsevier Science, 620 p.
- 4.Brigham E., Ehrhardt M. (2020). Financial Management: Theory & Practice 10th ed. Cengage Learning 2020. 705 p.
5. Van Horne, M Wachowicz J. (2008). Fundamentals of Financial Management. 13th Edition Pearson Education, Prentice-Hall, 2008. 744 p.
6. Graham B., Zweig J. (2006)/ Harper Business; Revised ed. Edición. 640 p.
7. Грем Б., Цвейг Дж. Розумний інвестор. Стратегія вартісного інвестування(переклад Олена Кальнова). Київ: Наш Формат.- 2019
8. Greenwald B., Kahn J. Value Investing: From Graham to Buffet and Beyond 1 edition. John Wiley & Sons Ltd., 2004. 320 p.
9. Dolan, E. J. & Lindsay, D. E. (1992). Market: microeconomic model. St. Petersburg: The Printing Yard.
10. Damodaran, A. Investment Valuation: Tools and Techniques for Determining the Value of Any Asset . 3rd Edition. New York : Wiley Finance, 2012. 992 p.
11. Campbell E., Summers L. (2004) Strategic synergy. 2nd ed. SPb .: Peter, 416 pp.
12. Кэмпбелл Э., Саммерс Л. Стратегический синергизм., 2-е изд. СПб.: Питер, 2004.-416с.
- 13.Krugman, P. (2009). How did economists get it so wrong . The New York Times, available at: http://www.nytimes.com/2009/09/06/magazine/06Economic.html?_r=1 (Accessed 30 May 2019).
14. McConnell, C. R., Brue, S. L., & Flynn, S. M. (2013) Economics: principles, problems, and policies. 18th ed. New York, McGraw-Hill/Irwin

15. Modigliani F. and Miller M. The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment. *The American Economic Review*, Vol. 48, No. 3 (Jun., 1958), pp. 261–297
16. Montier, J. Value Investing. John Wiley & Sons Ltd., 2009. 1 edition. 424 p.
17. Northcott D. (1992)/ Capital Investment Decision-Making Tapa blanda. 1er edición Cengage Learning EMEA. Septiembre 1992. 208p.
18. Ryan B. (1995). Strategic Accounting for Management. 1st edition. Publisher: Cengage Learning EMEA; (April 7, 1995). 384 p.
19. Walsh C. Key management ratios. Master the management metrics that drive and control your business. 2nd edition. London: Prentice Hall. 401 p.
20. Fabozzi, F.J. Equity Valuation: Science, Art, or Craft? *Research Foundation Books*. 2017. № 4.
URL:<https://www.cfainstitute.org/en/research/foundation/2017/equity-valuation-scienceart-or-craft>. (дата звернення 11.01.2022).
21. Fabozzi F., Markowitz M. (2002). The Theory and Practice of Investment Management: Asset Allocation, Valuation, Portfolio Construction, and Strategies, 2nd Edition, Wiley Finance. 704 p.
22. Фабозци Ф. Финансовые инструменты /пер. С англ. Е. Востриковой, Д. Ковалевского, М. Орлова. М. : Эксмо , 2010. 864 с.
23. Holt R. (1991). Financial Accounting: A Management Perspective Ivy Software; Har/Cdr edición . 89 p.
24. Холт Р.Н., Барнес С. Б. Планирование инвестиций: Пер. С англ. М: Дело Лтд, 1994. 708 С.
25. Sharpe, W. (2006). Investors and Markets: Portfolio Choices, Asset Prices, and Investment Advice (Princeton Lectures in Finance). Hardcover – October 22.
26. Sharpe, W.F. The Arithmetic of Active Management. *Financial Analysts Journal*. 1991. № 1. Volume 47. P. 7–9.
27. Williams, J.B. The Theory of Investment Value. Fraser Publishing Company, 1997. 526 p.

28. Алексеенко Л.М. Фінансові аспекти оцінки інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний форум*, 2009. № 3. С. 94–102.
29. Андраш О.А. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств туристичної галузі. *Вісник НТУ «ХПИ»*. Тематичний випуск: «Технічний прогрес і ефективність виробництва», 2010. № 8. С. 3–12.
30. Антипенко Є., Шумкін С., Стойчева А. Методика аналізу та оцінки інвестиційної привабливості підприємств. *Економічний аналіз*, 2011. Вип. 9. Ч. 3. С. 27–30.
31. Аранчій Д.С., Гончаренко С. А. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*, 2011. Вип. 3. Т. 2. С. 59–64.
32. Бланк И.А. Инвестиционный менеджмент. Київ: МП «Итем» ЛТД, Юнайтед Лондон Трейд Лимитед, 2005. 448 с.
33. Бочаров В.В. Инвестиционный менеджмент. СПб.: Питер, 2000. 160 с.
34. Брюховецька Н.Ю., Хасанова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик. *Економіка промисловості*, 2009. № 44. URL: <http://www.nbuu.gov.ua> (дата доступу 12.01.2022).
35. Власюк Т.М. Оцінка інвестиційної привабливості підприємств легкої промисловості (територіально-галузевої підхід): автореф. Дис. На здобуття наук. Ступеня канд. Екон. Наук: спец. 08.07.01. Київ, 2006. 17 с.
36. Гайдуцький А.П. Методологічні аспекти інвестиційної привабливості економіки. *Регіональна економіка*. 2004. № 4. С. 81–86.
37. Гончарук А.Г., Яцик А. А. Інвестиційна привабливість промислового підприємства як об'єкт управління. *Економіка харчової промисловості*. 2011. № 4. С. 29–33.
38. Загородній А.Г., Вознюк Г. Л., Партин Г. О. Інвестиційний словник: навч. Посіб. Для студ. Вищ. Навч. Закл. Львів: Бескид, Біж, 2005. 511 с.
39. Задорожна Я.Є., Дядченко Л. П. Підвищення інвестиційної привабливості підприємництва як напрямок залучення інвестиційних ресурсів. *Інвестиції: практика та досвід*. № 2. 2007. С. 32–35.

40. Заїка С.О. Фактори формування інноваційного потенціалу підприємств. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка.* Том 20. Випуск 6. 2015. С. 94–97.
41. Катан Л.І., Хорішко К. С. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід.* 2010. № 15. С. 22–24.
42. Кісіль, М. Ю., Коденська М. Ю., Саблук П. Т. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / за ред. М. І. Кісіля, М.Ю. Коденської. Київ : ННЦ ІАЕ, 2005. 478 с.
43. Ковальчук С.В., Гвоздецька І. В. Комплексний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості машинобудування: монографія. Хмельницький: ХНУ, 2011. 214 с.
44. Короткова О.В. Інвестиційна привабливість підприємства та методика її оцінювання. *Ефективна економіка.* 2013. № 6. С. 32–36
45. Костюк Т. І. Інвестиційна привабливість економіки України: реалії та перспективи. *Вісник Донецького інституту соціальної освіти* : у 3-х т. 2005. Т. 1. С. 48–58.
46. Коюда В.О., Лепейко Т. І., Коюда О. П. Основи інвестиційного менеджменту: навчальний посібник. Київ : Кондор, 2008. 340 с.
47. Кузьмін О.Є., Товстенюк О. В. Експрес-діагностика інвестиційної привабливості машинобудівних підприємств. *Економіка. Фінанси. Право.* 2014. № 2. С. 12–17.
48. Кушнір Н. Б., Мужук Ю. В. Методика оцінки інвестиційної привабливості підприємства та недоліки деяких існуючих методик. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Серія «Економіка».* 2010. Вип. 2 (50). С. 110–118.
49. Лайко Г.П. Формування інвестиційної привабливості підприємств АПК. Київ: ННЦ ІАЕ, 2005. 200 с.
50. Мельник О. Г. Системи діагностики діяльності машинобудівних підприємств: полікритеріальна концепція та інструментарій: монографія. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2010. 344 с.

51. Мойсеєнко І. П. Прийняття інвестиційних рішень в умовах розвитку підприємства. *Вісник НУ «Львівська політехніка», сер. «Проблеми економіки та управління», №442*. С. 223–226.
52. Момот Т.В. Інвестиційна привабливість акціонерного товариства: удосконалення методики оцінки. *Менеджер*, 2005. № 4 (35). С. 117–121.
53. Нападовська І. В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України. *Вісник ДонДует № 4 (28)*. 2005. С. 55–61.
54. Носова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства. *Стратегічні пріоритети*. 2007. 1 (12). 120–126.
55. Орликовський М.О. Оцінка інвестиційної привабливості аграрного виробництва регіону. *Економіка АПК*. 2007. № 1. С. 94–98.
56. Петкова Л. Муніципальні інвестиції та кредити Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 158 с.
57. Петухова О.М. Інвестування : навч. Посіб. К. : Центр учбової літератури», 2014. 336 с.
58. Пилитяк А. Инвестиционная привлекательность регионов Украины: социально-демографический аспект. *Економіка України*. 2004. № 8. С. 82-85.
59. Синельников В.М. Синельников М. В.. Современные подходы в управлении стоимостью бизнеса. *Исследования, результаты*. 3 (79). С. 276–279.
60. Сталинская Е. Оценка инвестиционной привлекательности регионов Украины. *Економіст*. 2003. № 9. С. 68–69.
61. Чорна Л.О. Результативна стратегія досягнення інвестиційної привабливості підприємства. *Інвестиції*: практика та досвід. № 24. 2008. С. 4–6.
62. Юр'єва О.Г. Теоретико-методологічні аспекти оцінки інвестиційного клімату. *Стратегія економічного розвитку України: наук. Збірник*. 2012. № 3 (10). С. 250–255.
63. Юрій С., Губанова Л. Відносна інвестиційна привабливість регіонів та її оцінка в умовах трансформаційної економіки. *Світ фінансів*. 2005. Вип. 1. С. 108–118.

64. Бердикова М. О. Методы повышения инвестиционной привлекательности предприятия. Управління як чинник економічної рівноваги: програма і матеріали IV конф. Молодих вчених каф. Економіки та права, 8 груд. 2020 г. Нар. Укр. Акад. Харків, 2020. С. 156–158.
65. Бердикова М. О. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: збірник праць молодих учених Народної української академії /редкол.: К. В. Астахова (голов. ред.) та ін. Харків : Вид-во НУА, 2021. С.7–11.
66. Бабушкин В. А., Батурина Н. А., Ендовицкий Д. А. Анализ инвестиционной привлекательности: научное издание. / под ред. Д. А. Ендовицкого. М. : КНОРУС, 2010. 376 с.
67. Белых Л. П. Финансовый анализ в оценке инвестиционной привлекательности предприятий. *Бухгалтерский учет*. 2009. №10. С. 92–99.
68. Валинурова Л. С., Казакова О. Б. Управление инвестиционной деятельностью : учебник. М.:КНОРУС, 2005. 384с.
69. Економічна енциклопедія: у 3-х т. Т. 3 / Відп ред. С.В. Мочерний. Київ: Вид. Центр «Академія», 2002. 952 с.
70. Крылова Э. И., Власова В. М., Егорова М. Г. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности предприятия: учеб. пособ. М. : Финансы и статистика, 2013. 192 с.
71. Русак Н.А., Русак В. А. Финансовый анализ субъекта хозяйствования: справ. Пособ. Минск : Вышейш. Шк., 2017. 309 с.
72. Севрюгин Ю. В. Оценка инвестиционной привлекательности промышленного предприятия : автореф. дисс...канд. экон. наук, Ижевск, 2004. 27 с.
73. Щиборщ К. В. Оценка инвестиционной привлекательности предприятий. *Банковские технологии*, 2011. №4 С.32–36.
74. Яшева Г. Кластерный подход. Новые методы повышения эффективности и конкурентоспособности АПК . *Беларуская думка*, 2008. № 9. С. 72–78.
75. Данилин В. Н., Исаева С. В. Методы оценки инвестиционной привлекательности хозяйственных субъектов. *Вестник ХГТУ*, 2000. №3 (9). С. 26–29.

76. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність підприємства: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2014. 475 с.

77. Редін О. С., Хрущ Н. А. Методологічні засади фінансової діагностики і оцінки інвестиційної привабливості. *Вісник технологічного університету Поділля*, 2009. № 4. С. 85–86.

78. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: затв. Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству № 22 від 23.11.1998 р. *Державний інформаційний бюлетень про приватизацію*. 1998. № 7. С. 18 – 28.

79. Дєєва Н.М. , Дедіков О. І. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Авч. Закл. Київ : Центр учб. Л-ри, 2017. 326 с.

80 . Іонін Є. Є. , Овчинникова М. М. Фінансова аналітика сучасного бізнесу : моногр. Донецьк: ДонНУ, 2012. 303 с.

81. Кононенко О., Маханько О. Анализ финансовой отчетности . 5-е изд., перераб. И доп. Харків : Фактор, 2012. 207 с.

82. Стоянова Е. С. Финансовый менеджмент: теория и практика: учебник. 6-е изд., перераб. и доп. М.: Перспектива, 2014. 656 с.

83. Ковалев В. В. Управление финансами. М. : ФБК-ПРЕСС, 2013. 412 с.

84. Яковлев Ю. В. Аналіз інвестиційної привабливості підприємства, що приватизується. *Державний інформаційний бюлетень про приватизацію*. 1999. №8. С. 40–56.

85. Яновский А. Инвестиционная привлекательность предприятия. *Человек и труд*. 2014. № 10. С. 88–89.

86. Поддубный В. И. К анализу инвестиционной привлекательности предприятий. *Фондовый рынок*. 2008. № 9. С. 26–29.

87. Гриньова В. М., Коюда В.О., Лепейко Т.И., Коюда О.П. Проблеми розвитку інвестиційної діяльності: моногр. / заг. Ред. Гриньової В. М. Харків : Вид-во ХДЕУ, 2002. 464 с.

88. Білик М. С. , Бойчук Р. М. Порівняльний аналіз інвестиційної привабливості промислових підприємств з використанням методів сучасного факторного

аналізу. Менеджмент та підприємство в Україні: етапи становлення та розвитку. *Вісник НУ «Львівська політехніка»*, 2012. Вип. № 466. С. 239–249.

89. Щелков В. С. Прединвестиционные исследования и разработка бизнес-плана инвестиционного проекта. М. : Финстатинформ, 2017. 248 с.

90. Пономаренко В. С., Ястремская Е. Н., Луцковский В. М..Механизм управления предприятием: стратегический аспект: монограф. Харьков: Изд-во ХГЭУ, 2002. 252 с.

91. Горохов М. Ю., Малеев В. В. Бизнес-планирование и инвестиционный анализ: как привлечь деньги. М. : Инф.-изд. Дом «Филинь», 2015. 208 с.

92. Про порядок здійснення аналізу підприємств, що підлягають приватизації : Положення, затверджене наказом Міністерства фінансів України та фонду державного майна України від 26.01.2001 р. № 49/121 та зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 08.02.2001 р. № 121/5312.

93. Фальцмана В. К. Оценка инвестиционных проектов и предприятий. М. : ТЕИС, 2016. 56 с.

94. Федоренко В. Г., Гойка А. Ф. Инвестознaвство. Київ : МАУП, 2010. 408 с.

95. Садеков А. А., Лисова Н. А. Инвестиционная привлекательность предприятия Донецк : ДонГУЭТ им. М. Туган-Барановского, 2001. 272 с.

96 Федорчак О. В. Систематизація законодавчого забезпечення інвестиційної діяльності в Україні. Теорія та практика державного управління, 2017. Вип. 4. С. 114–123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trpu_2017_4_18.

97 Вінник О.М. Інвестиційне право : навч. посіб. Київ : Атіка, 2000, 252 с.

98. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>. (дата звернення 10.12.2021).

99. Про захист іноземних інвестицій на Україні : Закон України від 10 вересня 1991 року N 1540а-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540%D0%B0-12#top> (дата звернення 10.12.2021).

100. Про режим іноземного інвестування : Закон України від 19 березня 1996 року № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр> (дата звернення 10.12.2021).

101. Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні: Закон України 17 грудня 2020 року № 1116-IX // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1116-20#top> (дата звернення 10.12.2021).

102. Лайкова М. В. Управление инвестиционной привлекательностью организаций автомобильного бизнеса: автореф. Дис. ... канд. Экон. Наук : 08.00.05. Москва, 2012. 23 с.

103. Хаустова В. Є. Оцінка вартості бізнесу суб'єктів господарювання (на прикладі металургійної галузі України): монографія. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2009. 268 с.

104. Офіційний вебсайт Національного банку України: URL: <https://bank.gov.ua/control/uk/index> (дата звернення 27.12.2021).

105. Цибульська Е. І. Управління проектами : метод. рекомендації до практичних занять для студентів всіх форм навчання, які навчаються за спеціальністю 051 – Економіка. Харків: Вид-во НУА, 2020. 88 с.

106. Вартість срочних депозитів в банках України с 17.11.2021 по 12.01.2000. URL: <https://index.minfin.com.ua/banks/deposit/private> (дата звернення 16.01.2022).

ДОДАТКИ

ДОДАТОК Д

Таблиця Д.1 – Підсумкова оцінка рівня стратегічної ефективності підприємства

№ п/п	Критерії оцінки	Бал
1	Коефіцієнт Спірмена = 1, причому як показує трендовий аналіз, це стійка тенденція	5
2	Коефіцієнт Спірмена Спирмэна знаходиться в діапазоні (+0,5; +1) протягом усього досліджуваного періоду	4
3	Коефіцієнт Спірмена знаходиться в діапазоні [0; +0,5], відсутня чітка динаміка показників фактичного ряду	3
4	Коефіцієнт Спірмена знаходиться в діапазоні (-0,5; 0). Спостерігається значний розкид показників у фактичному динамічному ряду. Відсутня чітка тенденція їх зміни за досліджуваний період	2
5	Коефіцієнт Спірмена знаходиться в діапазоні [-1; -0,5]; чітка тенденція за весь досліджуваний період	1

ДОДАТОК Ж

Таблиця Ж.1 – Оцінка ефективності діяльності підприємства

Діапазон коефіцієнта ефективності	Бал
>1	5
0,8–1	4
0,5–0,79	3
0,30–0,49	2
0,10–0,29	1

ДОДАТОК З

Таблиця З.1 – Критерії оцінки пропорційності економічного зростання

Оцінка співвідношення		Бал
«золотого правила економіки»	розширеного	
Виконується	Виконується	5
Виконується	Не виконується	4,5–4,0
Не виконується, однак темпи зростання вище 100%	Не виконується, але темпи зростання вище 100% / нижче 100%	4/3,5
«золотого правила економіки»	розширеного	
Не виконується, темпи зростання нижче 100%	Не виконується	2 – у випадку, якщо це стійка тенденція
Не виконується, темпи зростання нижче 100%	Не виконується	1

ДОДАТОК К

Таблиця Н.1 – Діапазони показника оцінки ділової активності для обґрунтування ІПП

Діапазон і динаміка R_{ij}	Бал
Діапазон (0; 0,5), стіка тенденція	5
Діапазон (0; 0,5), нечітка тенденція	4
Діапазон (0,5; 0,8), чітка тенденція	3,5
Діапазон (0,5; 0,8), нечітка тенденція	3,5–3
Діапазон (0,8; 1), чітка тенденція	2,5–3
Діапазон (0,8; 1), нечітка тенденція	2,5–2
Діапазон >1 , чітка тенденція	2–1,5
Діапазон >1 , нечітка тенденція	1,5–1

ДОДАТОК Л

Таблиця Л.1 – Критерії оцінки показників якості прибутку

Варіанти поєднання показників	Бали
Зростання показників: рентабельність продажів, коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт зміцнення платоспроможності при незначній динаміці показників фінансового та операційного ризиків. Зростання показника «Чисті активи»	5
Зростання показників: рентабельність продажів, коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт зміцнення платоспроможності при позитивній помітною динаміці показників фінансового та операційного ризиків. Зростання показника «Чисті активи»	4
Темпи зростання фінансового ризику випереджають темпи зростання показників: рентабельність продажів, коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт зміцнення платоспроможності. Незначна динаміка показника «чисті активи»	3
Негативна динаміка показників: рентабельність продажів, коефіцієнт платоспроможності, коефіцієнт зміцнення платоспроможності при позитивній динаміці показників ризику. Скорочення показника «Чисті активи», рентабельність чистих активів	2
Коефіцієнт платоспроможності скорочується, чистий прибуток відсутній (чистий збиток), помітно скорочується рентабельність продажів, показник чистих активів, зростає фінансовий ризик	1

ДОДАТОК М

Таблиця С.1 – Шкала оцінки інвестиційної привабливості підприємства

Діапазон значень інтегрального коефіцієнта ІІІ $K_{\text{ІНТЕГ}}^{\text{ІІІ}}$	Характеристика
1	Підприємство є інвестиційно привабливим по всіх аналітичних параметрах
0,8–0,99	Хороший рівень інвестиційної привабливості. Слід з'ясувати, за якими оціночними показниками не було отримано максимальний бал, визначити ступінь їх значимості
0,4–0,79	Задовільний рівень інвестиційної привабливості. Слід детально проаналізувати показники, по яких не було отримано максимальний бал. Даний рівень вказує на наявність підвищеного ризику, що слід врахувати при виборі ставки дисконтування
0,2–0,39	Низький рівень інвестиційної привабливості підприємства, високі ризики
0–0,19	Підприємство не є інвестиційно привабливим

ДОДАТОК Н

Методика оцінки доцільності впровадження інвестиційного проекту

Для оцінки доцільності впровадження інвестиційного проекту розраховують такі показники: чистий дисконтований грошовий потік ЧГП, термін окупності $T_{ок}$, рентабельність інвестицій PI , індекс доходності ID .

До визначення ЧДП необхідно спочатку розрахувати річні грошові потоки підприємства від впровадження інвестиційного проекту. Річний грошовий потік розраховується за формулою [105]:

$$ГП_t = ЧП_t + A_t, \quad (Н.1)$$

де $ГП_t$ – грошовий потік t -го року;

A_t – амортизація t -го року.

Дисконтований грошовий по розраховується за формулою [105]:

$$ДГП_t = ГП_t \cdot k_{дт}, \quad (Н.2)$$

де $ДГП_t$ – дисконтований грошовий потік t -го року;

$k_{дт}$ – коефіцієнт дисконтування t -го року.

Чистий дисконтований грошовий потік по проекту знаходиться за формулою [105]:

$$ЧГП = -I_0 + \sum ДГП_t, \quad (Н.3)$$

де I_0 – інвестиції по проекту.

Термін окупності проекту розраховують за формулою [105]:

$$T_{\text{ок}} = n + (I_0 - \Sigma \text{ДГП}_t) / \text{ДГП}_{n+1}, \quad (\text{H.4})$$

де t – порядковий номер року;

n – максимальна ціла кількість років, за які сумарний дисконтований грошовий потік менше разових інвестицій;

$n+1$ – порядковий номер року, в якому сумарний дисконтований грошовий потік перевищив разові інвестиції;

I_0 – разові інвестиції.

Рентабельність інвестицій знаходиться за формулою [105]:

$$PI = (\text{ЧГП}/I_0) \cdot 100\%, \quad (\text{H.5})$$

Індекс доходності розраховується за формулою [105]:

$$ID = \Sigma \text{ДГП}/I_0, \quad (\text{H.6})$$

де $\Sigma \text{ДГП}$ – сумарний дисконтований грошовий потік від впровадження проекту.

ДОДАТОК О

Таблиця 3.12 – Розрахунок ЧГП інвестиційного проекту по виробництву соків в ТОВ «Сан Ойл»

Показник	Періоди												
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Грошовий потік ГП, тис. грн	-2507,3	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8	640,8
Коефіцієнт дисконтування Кд (E = 41,25%)	1,000	0,972	0,944	0,917	0,891	0,865	0,841	0,817	0,794	0,772	0,750	0,729	0,708
Дисконтований грошовий потік ДГП, тис. грн	-2507,3	622,9	604,9	587,6	571,0	554,3	538,9	523,5	508,8	494,7	480,6	467,1	453,7
Дисконтований грошовий потік накопиченим підсумком, ЧГП, тис. грн	-2507,3	-1885,3	1280,4	-692,8	-121,8	449,2	988,1	1511,6	2020,1	2514,8	2995,4	3462,5	3916,2